

Kerkenbeleidsplan Maaseik

Opdrachthouder

Maatschap MAP Depot – Architectuur Depot
Langstraat 76

3630 Maasmechelen
KBO 0655.821.057

www.depot.nu

Datum: 04/04/2025

Opdrachtgever

Stad Maaseik
3680 Maaseik
Lekkerstraat 10

1.	Bij de start	5
1.1.	Context	5
1.2.	Opdrachtoomschrijving	6
1.3.	Definitie van een kerkenbeleidsplan	6
1.4.	De kerk in Vlaanderen	7
1.5.	Uitgangspunten	7
1.5.1.	Een participatief traject	8
1.5.2.	Een ruimtelijk en bouwkundig relevant plan	8
1.5.3.	Ambitieniveau	8
1.5.4.	Een geslaagd project?	9
1.5.5.	Een kerkenbeleidsplan, een roadmap	10
1.6.	Methodologie	10
1.7.	Verloop van de opdracht	11
2.	Analyse	13
2.1.	Sint-Annakerk Aldeneik	13
2.1.1.	Omgevingsanalyse	13
2.1.2.	Juridisch-planologische context	13
2.1.3.	Bereikbaarheid	13
2.1.4.	Brandveiligheid & Vandalismegevoeligheid.....	13
2.1.5.	Constructieve analyse	14
2.1.6.	Cultuurhistorische waarde	16
2.1.7.	Huidig gebruik	17
2.1.8.	Samenvatting	18
2.2.	Sint-Catharinakerk Maaseik.....	18
2.2.1.	Omgevingsanalyse	18
2.2.2.	Juridisch-planologische context	18
2.2.3.	Bereikbaarheid	19
2.2.4.	Brandveiligheid en vandalismegevoeligheid	19
2.2.5.	Constructieve analyse	19
2.2.6.	Cultuurhistorische waarde	21
2.2.7.	Huidig gebruik	27
2.2.8.	Samenvatting	27
2.3.	Sint-Gertrudiskerk Heppeneert	28
2.3.1.	Omgevingsanalyse	28
2.3.2.	Juridisch-planologische context	28
2.3.3.	Bereikbaarheid.....	28
2.3.4.	Brandveiligheid en inbraakgevoeligheid	28
2.3.5.	Constructieve analyse	29
2.3.6.	Cultuurhistorische waarde	31
2.3.7.	Huidig gebruik	31
2.3.8.	Samenvatting	32
2.4.	Sint-Laurentiuskerk Wurfeld	32
2.4.1.	Omgevingsanalyse	32
2.4.2.	Juridisch-planologisch Context	32
2.4.3.	Bereikbaarheid.....	32
2.4.4.	Brandveiligheid en inbraakgevoeligheid	32
2.4.5.	Constructieve analyse	33
2.4.6.	Cultuurhistorische waarde	35
2.4.7.	Huidig gebruik	35
2.4.8.	Samenvatting	36
2.5.	Sint-Lambertuskerk Neeroeteren	36
2.5.1.	Omgevingsanalyse	36
2.5.2.	Juridisch-planologische context	36
2.5.3.	Bereikbaarheid.....	36
2.5.4.	Brandveiligheid en inbraakgevoeligheid	37

2.5.5.	Constructieve analyse	37
2.5.6.	Cultuurhistorische waarde.....	39
2.5.7.	Huidig gebruik	40
2.5.8.	Samenvatting	41
2.6.	OLV Hulp der Christenen Waterloo	41
2.6.1.	Omgevingsanalyse.....	41
2.6.2.	Juridisch-planologische context	41
2.6.3.	Bereikbaarheid	41
2.6.4.	Brandveiligheid en inbraakgevoeligheid	41
2.6.5.	Constructieve analyse	42
2.6.6.	Cultuurhistorische waarde.....	44
2.6.7.	Huidig gebruik	44
2.6.8.	Samenvatting	44
2.7.	Sint-Dionysiuskerk Opoeteren	44
2.7.1.	Omgevingsanalyse.....	44
2.7.2.	Juridisch-planologische context	44
2.7.3.	Bereikbaarheid.....	45
2.7.4.	Brandveiligheid en inbraakgevoeligheid	45
2.7.5.	Constructieve analyse	46
2.7.6.	Cultuurhistorische waarde.....	48
2.7.7.	Huidig gebruik	48
2.7.8.	Samenvatting	49
2.8.	Sint-Donatuskerk Dorne.....	49
2.8.1.	Omgevingsanalyse.....	49
2.8.2.	Juridisch-planologische context	49
2.8.3.	Bereikbaarheid.....	49
2.8.4.	Brandveiligheid en inbraakgevoeligheid	49
2.8.5.	Constructieve analyse	50
2.8.6.	Cultuurhistorische waarde.....	51
2.8.7.	Huidig gebruik	51
2.8.8.	Samenvatting	52
3.	Het participatieve luik	53
3.1.	Opzet	53
3.2.	Communicatie	53
3.3.	Agenda van de avonden	53
3.4.	Resultaten.....	54
3.4.1.	Neeroeteren.....	54
3.4.2.	Waterloos.....	54
3.4.3.	Maaseik.....	55
3.4.4.	Heppeneert.....	55
3.4.5.	Aldeneik.....	55
3.4.6.	Wurfeld	56
3.4.7.	Opoeteren	56
3.4.8.	Dorne.....	56
3.5.	Samenvatting	57
3.5.1.	Enkele nuanceringen	57
4.	Visie: Kerk per kerk	58
4.1.	Kader.....	58
4.1.1.	Kerkenbeleidsplan 2016.....	58
4.1.2.	Gebruiksfrequentie versus investeringen	58
4.1.3.	Ambitieniveau	58
4.1.4.	Algemene affoetsingscriteria	59
4.1.5.	Exploitatie	60
4.1.6.	Clusteren van kerken	60
4.2.	Maaseik: de Codex komt thuis.....	61
4.2.1.	Visie	61
4.2.2.	Actieprogramma.....	61

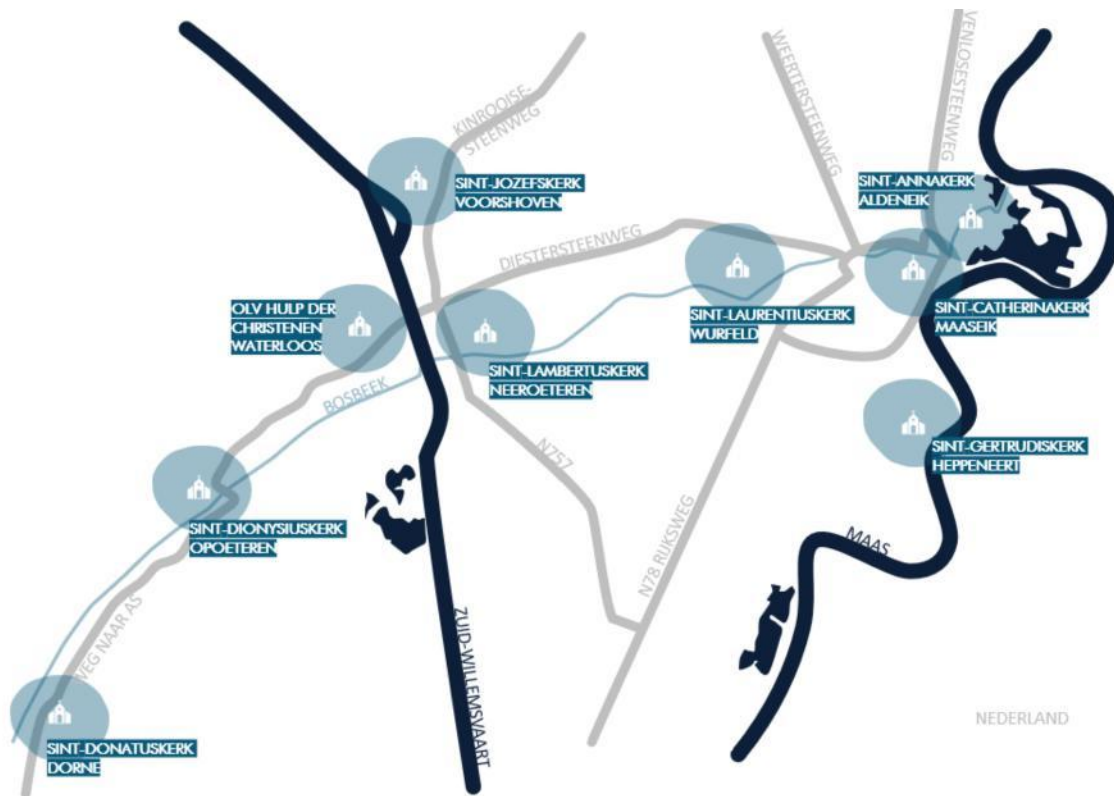
4.2.3.	Projecten	63
4.3.	Aldeneik: cultuur & toerisme in een authentieke setting	65
4.3.1.	Visie	65
4.3.2.	Actieprogramma's	66
4.3.3.	Projecten	66
4.4.	Neeroeteren: Hoofdkerk met museale nevenfunctie (beeldentuin)	68
4.4.1.	Visie	68
4.4.2.	Actieprogramma's	69
4.4.3.	Projecten	70
4.5.	Heppeneert: Oase van rust	71
4.5.1.	Visie	71
4.5.2.	Actieprogramma's	71
4.5.3.	Projecten	71
4.6.	Opoeteren: Kom je spelen?	72
4.6.1.	Visie	72
4.6.2.	Actieprogramma's	72
4.6.3.	Projecten	73
4.7.	Wurfeld: zacht commercialiseren	75
4.7.1.	Een duale visie	75
4.7.2.	Actieprogramma's themacafé	76
4.8.	Waterloos, een all-round plek voor de gemeenschap	78
4.8.1.	Visie	78
4.8.2.	Actieprogramma's	79
4.9.	Dorne: zacht commercialiseren	79
4.9.1.	Een duale visie	79
5.	Plan van aanpak	82
6.	Slotsom	84
7.	Besluit	87

1. BIJ DE START

1.1. CONTEXT

Maaseik telt negen parochiekerken verdeeld over het grondgebied van de gemeente:

1. Sint-Catherinakerk Maaseik (Grote Kerkstraat 1)
2. Sint-Annakerk Aldeneik (Hamontweg 112)
3. Sint-Gertrudiskerk Heppeneert (Heppeneert 20)
4. Sint-Laurentiuskerk Wurfeld (Kapelweg 67)
5. Sint-Lambertuskerk Neeroeteren (Sint-Lambertuskerkstraat z/n)
6. Sint-Jozefskerk Voorshoven (Voorshoventerweg z/n)
7. OLV Hulp der Christenen (Leverenweg 41)
8. Sint-Dionysiuskerk Opoeteren (Kerkplein 1)
9. Sint-Donatuskerk Dorne (Weg naar As 66)

De kerken (en de bijbehorende pastorijen) zijn eigendom van de desbetreffende kerkfabrieken. De enige uitzonderingen hierop zijn de kerk van Opoeteren, die eigendom is van de Stad Maaseik, de pastorie van Neeroeteren, die eigendom is van de Stad Maaseik, en de kerk van Neeroeteren waar de toren eigendom is van de Stad Maaseik.

1.2. OPDRACHTOMSCHRIJVING

Het stadsbestuur van Maaseik heeft medio 2019 een offerteaanvraag uitgeschreven voor de opmaak van een kerkenbeleidsplan voor al haar parochiekerken.

In de inleiding van het bijhorende bestek wordt vermeld dat het kerkenbeleidsplan voor zowel de beschermde als de niet-beschermde parochiekerken een langetermijnvisie moet bevatten. Die visie heeft betrekking op zowel het onderhoud als op de nevenbestemming, herbestemming of sloop van de kerken.

De kerk van Voorshoven is intussen al herbestemd. De lokale school maakt gebruik van deze kerk. Het uitwerken van een toekomstige her- of nevenbestemming is, zoals uitdrukkelijk vermeld in het bestek, daarom niet nodig.

Het vooropgestelde kerkenbeleidsplan moet bovendien een gedragen plan zijn. Er moet genoeg draagvlak van de gemeenschap (bv. parochieraden, kerkfabrieken, gemeenteraad, parochianen, inwoners) verkregen worden.

De Maatschap Map Depot – Architectuur Depot heeft zich op 14/6/2019 kandidaat gesteld per offertevoorstel. Op het College van Burgemeester en Schepenen van 23/9/2019 werd de opdracht toegewezen.

1.3. DEFINITIE VAN EEN KERKENBELEIDSPLAN

De definitie van een kerkenbeleidsplan is terug te vinden in artikel 2.1 van het 'Decreet betreffende het onroerend erfgoed' (beter gekend als het 'Onroerend Erfgoeddecreet') van 12 juli 2013 en is gebaseerd op de definitie in de conceptnota 'Een toekomst voor de Vlaamse parochiekerk' van 24 juni 2011 en de omzendbrief van 30 september 2011 van Vlaams minister voor Binnenlands Bestuur en Onroerend Erfgoed Geert Bourgeois. Hieronder is de volledige definitie overgenomen. Een kerkenbeleidsplan is:

"[...] een schriftelijk document dat eerst door het representatief orgaan van de betrokken eredienst en vervolgens door de gemeente- of de provincieraad werd goedgekeurd en dat een lokaal gedragen langetermijnvisie biedt voor alle gebouwen die bestemd zijn voor de betrokken eredienst op het grondgebied van de gemeente of provincie. De langetermijnvisie moet minimaal volgende basisgegevens bevatten:

a) een beschrijving van de betrokken gebouwen bestemd voor de eredienst, met onder meer hun cultuurhistorische waarde, hun architecturale mogelijkheden, hun bouwfysische toestand;

b) de situering van elk gebouw bestemd voor de eredienst in zijn ruimtelijke omgeving;

c) een beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie van de betrokken gebouwen bestemd voor de eredienst en

d) een onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie van de betrokken gebouwen, inclusief een plan van aanpak hoe de toekomstige invulling met nevenfuncties of herbestemming ervan zal worden onderzocht."

1.4. DE KERK IN VLAANDEREN

Uit het jaarrapport 2019 van de katholieke kerk in België blijkt dat de kerk in België historisch opgebouwd is rond de structuur van parochies en bisdommen. In totaal zijn er op dat moment 3.791 verschillende parochies in België, in 2018 werden er 39 parochies opgeheven. Deze territoriale indeling in parochies en structuren beantwoordt niet meer aan de reële situatie waarin de Kerk zich bevindt. Grotere samenwerkingsverbanden zijn hier noodzakelijk. Momenteel werken alle bisdommen aan deze pastorale samenwerkingsverbanden, maar de weg ernaartoe verschilt in elk bisdom.

Door deze historische groei kunnen we binnen 'de kerk' niet spreken van een gecentraliseerde instelling. Het is dan ook zeer moeilijk om een getal te plakken op het aantal kerkgangers in België aangezien de katholieke kerk niet beschikt over een register van het aantal katholieken in België.

Indien we een beter inzicht willen krijgen in het aantal kerkgangers zullen we ons dus moeten baseren op studies en peilingen. Een van de meest recente is 'Being a Christian in Western Europe' uit 2018. Hieruit bleek dat 9,42% van de Belgische bevolking zichzelf beschouwt als praktiserend christen en 52,76% zichzelf katholiek noemt. Als we dit vergelijken met een studie uit 2016 van het 'Observatoire des Religions et de la Laïcité' waarin 20% van de ondervraagden zich nog omschreef als praktiserend katholiek, merken we toch een dalende lijn op.

In het jaarrapport van 2021 staat dat er binnen de katholieke kerk nog 'maar' 1.975 diocesane priesters en 337 priesters-religieuzen meewerken in een parochie (2.167 en 349 in 2020, 2.301 en 374 in 2019). Dit zijn zowel actieve als gepensioneerde priesters. Als we kijken naar de leeftijden zien we dat 52,3% ouder is dan 75 jaar, en slechts 28,7% is jonger dan 65 jaar (respectievelijk 52,7% en 27% in 2020 en 51,4% en 26,6% in 2019).

Dit alles heeft tot direct gevolg dat er minder kerken nodig zijn en er ook meer nagedacht moet worden over de herbestemming van deze religieuze, beeldbepalende gebouwen. Er worden dan ook steeds meer kerkgebouwen onttrokken aan de eredienst. In de periode van 2012 tot 2016 zijn er 75 kerken onttrokken aan de eredienst en in 2018 alleen waren dit er al 31. Dit is een getal dat in de toekomst alleen nog maar zal stijgen.¹

1.5. UITGANGSPUNTEN

Bij het opstellen van dit kerkenbeleidsplan en het traject dat ertoe leidde, zijn enkele belangrijke uitgangspunten gehanteerd die hieronder kort omschreven zijn. Hoe ze concreet zijn uitgewerkt en toegepast, wordt later in het rapport uitvoeriger beschreven.

¹ www.parcum.be

1.5.1. EEN PARTICIPATIEF TRAJECT

Kerkgebouwen zijn beeldbepalende gebouwen in de parochies. Ze staan er, in hun huidige of vroegere vorm, vaak al eeuwen. Ze zijn moeilijk weg te denken uit het straatbeeld. Generaties parochianen kwamen vaak naar de kerk bij de belangrijke levensmomenten: doopsels, huwelijken, overlijdens, eerste communie- en vormselvieringen,... Zij vormen daardoor ook een deel van het collectief geheugen van een gemeenschap.

Het definiëren van een mogelijke neven- of herbestemming, of in het extreme geval verkoop of sloop van een kerkgebouw kan dus moeilijk 'top-down' beslist worden. Dit zou allicht op verzet stuiten van de kerkbesturen en de (geloofs)gemeenschap. Het is belangrijk om de (geloofs)gemeenschap en de andere gemeenschappen, verenigingen, organisaties, inwoners, etc. van bij het begin te betrekken in de zoektocht naar een mogelijke alternatieve invulling van de kerkgebouwen.

Er werd voor gekozen om in vier kerken een brainstormsessie te organiseren, waar iedereen (de brede gemeenschap) zijn mening kon geven over de (toekomstige invulling van de) kerk. De ideeën werden door de opdrachthouder gecapteerd en verwerkt. In samenspraak met de werkgroep (zie later) werden de ideeën verder uitgewerkt tot concepten en projectvoorstellen. Deze projectvoorstellen werden tijdens een infomoment op 21/06/2022 toegelicht aan de inwoners van de Stad Maaseik.

1.5.2. EEN RUIMTELIJK EN BOUWKUNDIG RELEVANT PLAN

Bij het zoeken naar mogelijke neven- of herbestemmingen van een kerk is het van belang om uit te gaan van de constructieve mogelijkheden die het gebouw heeft en/of de beperkingen die het gebouw met zich meebrengt. Ideeën kunnen mooi zijn, maar zijn soms gewoon niet haalbaar binnen de constructie van het gebouw.

Ook moet er rekening gehouden worden met de omgeving van de kerk. Zowel de naaste omgeving (kerkplein, dorpskern, omliggende infrastructuur...) als het gemeentelijk en bovengemeentelijk niveau moeten geanalyseerd worden. Ideeën kunnen mooi zijn, maar soms zijn ze al elders uitgevoerd en/of is herhaling niet wenselijk.

De gemeenschap heeft ook noden en behoeften, die nog niet altijd uitgesproken en ingevuld zijn. Door hun stem hierin te horen (participatie en gedragenheid) kunnen ze aan de oppervlakte komen. Ideeën kunnen mooi zijn, maar soms zijn ze niet nodig.

1.5.3. AMBITIENIVEAU

In de zoektocht naar mogelijke nieuwe functies voor een kerk stellen we een zeker ambitieniveau voorop. Een neven- of herbestemming van een kerk moet (in de meeste) gevallen verder gaan dan het occasioneel organiseren van een concert of een (tijdelijke) tentoonstelling. De ambitie moet zijn om verder te kijken en verder te zoeken naar functies die voldoende body hebben om het lange termijn onderhoud van deze grote gebouwen voor een groot deel te bekostigen.

1.5.4. EEN GESLAAGD PROJECT?

Artikel 52/1 van het 'Decreet betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten' van 7 mei 2004 bepaalt dat de gemeentebesturen de tekorten van de exploitatie van de kerkfabrieken bijpassen en in de investeringen in de gebouwen van de eredienst bijdragen.

Volgens cijfers aangeleverd door het stadsbestuur van Maaseik droeg het stadsbestuur van Maaseik tussen 2015 en 2020 in totaal 1.650.339,00 euro bij aan de exploitatie van de eredienstgebouwen en 54.223,74 euro aan investeringstoelagen. Dit komt op een jaarlijks gemiddelde van zo'n 330.067,80 euro exploitatietoelagen en zo'n 7.746,25 euro investeringstoelagen, over de laatste 5 jaren.²

Wetende dat de stad Maaseik in het jaar 2021 een totale exploitatiekost heeft van €43.524.046, zoals te vinden 'aanpassing meerjarenplan 2021-2025', is de gemiddelde jaarlijkse kost die aan de kerken besteed wordt 0,78% van de totale uitgave van de gemeente.

Wetende dat het aantal kerkgangers de laatste jaren afneemt, kan de vraag gesteld worden of de 'Return on investment' van het gemeenschapsgeld dat jaarlijks naar exploitatie en investeringen in de eredienstgebouwen gaat niet te laag is. Met andere woorden, kan voor hetzelfde geïnvesteerde gemeenschapsgeld een veelvoud van de huidige bezoekers gebruik maken van deze gebouwen?

Exploitatie- en investeringstoelagen aan de kerkfabrieken (bedragen goedgekeurde rekeningen)							
Jaar	2015	2016	2017	2018	2019	Totaal	Gemiddelde per jaar
Kerkfabriek Sint-Anna Aldeneik	€ 74.263,00	€ 68.603,00	€ 68.114,00	€ 67.370,00	€ 67.418,00	€ 345.768,00	€ 69.153,60
Kerkfabriek Sint-Catharina	€ 104.506,00	€ 157.912,00	€ 139.879,00	€ 105.901,00	€ 144.475,00	€ 652.673,00	€ 130.534,60
Kerkfabriek Sint-Dionysius Opoeteren	€ 18.955,00	€ 19.137,00	€ 19.273,00	€ 19.413,00	€ 20.376,00	€ 97.154,00	€ 19.430,80
Kerkfabriek Sint-Donatus Dorne	€ 19.644,00	€ 20.967,00	€ 3.200,00	€ 3.200,00	€ 22.312,00	€ 69.323,00	€ 13.864,60
Kerkfabriek Sint-Jozef Lambertus	€ 18.248,00	€ 21.515,00	€ 25.055,00	€ 21.765,00	-	€ 86.583,00	€ 17.316,60
Kerkfabriek Sint-Nikolaas Opoeteren	€ 97.552,00	€ 70.421,00	€ 67.135,00	€ 68.235,00	€ 67.985,00	€ 371.328,00	€ 74.265,60
Kerkfabriek Sint-Laurentius Wurfeld	€ -	€ -	€ 2.397,00	€ 3.767,00	€ 2.883,00		
Kerkfabriek Waterloo	€ 8.080,00	€ 6.431,00	€ 6.508,00	€ 1.625,00	€ 4.866,00	€ 27.510,00	€ 3.930,00
Tot EUR	€341.248,00	€364.986,00	€331.561,00	€291.276,00	€ 330.315,00	€1.650.339,00	€ 330.067,80
						Gemiddelde per kerkfabriek per jaar	41.258,48

² Recentere cijfers: Exploitatie: 2021: €274.988;
2022: €196.205,44;
2023: €211.874,71 ;
2024:
2024: (geraamd): €250.631,55

Investering: 2021: €5.198;
2022-2024: €0
Gemiddelde exploitatietoelage 2021-
€233.424,925

Investeringsvoelagen aan de kerkfabrieken (bedragen goedgekeurde rekeningen)							
Jaar	2015	2016	2017	2018	2019	Totaal	Gemiddelde per jaar
Kerkfabriek Sint-Anna Aldeneik	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Kerkfabriek Sint-Catharina	€ 34.456,09	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 34.456,09	€ 4.922,30
Kerkfabriek Sint-Dionysius Opoeteren	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Kerkfabriek Sint-Donatus Dorne	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Kerkfabriek Sint-Jozef Lambertusk Neeroeteren	€ 13.178,43	€ 6.589,22	€ -	€ -	€ -	€ 19.767,65	€ 2.823,95
Kerkfabriek Sint-Laurentius Wurfeld	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Kerkfabriek Waterlooos	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Tot EUR	€ 47.634,52	€ 6.589,22	€ -	€ -	€ -	€ 54.223,74	€ 7.746,25
Gemiddelde per kerkfabriek per jaar							968,28

Bron cijfermateriaal: Stadsbestuur Maaseik

1.5.5. EEN KERKENBELEIDSPLAN, EEN ROADMAP

Dit kerkenbeleidsplan wil een roadmap zijn. We trachten een leidraad aan te bieden waarbinnen de komende jaren strategische keuzes met betrekking tot deze beeldbepalend gebouwen gemaakt kunnen worden. De hieronder geformuleerde voorstellen zijn niet te nemen of te laten maar geven een richting aan waarbinnen gedacht kan/moet worden. Het is niet zo dat een occasioneel, uitzonderlijke opportuniteit, die niet opgenomen is in dit plan, niet gerealiseerd kan worden.

1.6. METHODOLOGIE

In het traject naar het effectief neven- of herbestemmen van een kerk is het kerkenbeleidsplan een eerste stap. Het zet de krijtlijnen uit waarbinnen onderbouwde beslissingen kunnen worden genomen en het vormt het kader om concrete voorstellen en invullingen te kunnen beoordelen.

Om te voorkomen dat een dergelijk plan onrealistische verwachtingen schept en daardoor dode letter blijft, is de voorgestelde methodologie erop gericht om het realisatieproces zo snel mogelijk op gang te brengen. Dit kerkenbeleidsplan kwam tot stand volgens het volgende schema:

Na een grondige analysefase werd een algemene visie uitgewerkt per kerk. Deze visie wordt in een slagzin uitgedrukt.

Vervolgens werd deze visie 'doorvertaald' in een aantal strategische actieprogramma's. Hierin zijn de grote beleidslijnen uitgewerkt waarrond de verdere uitbouw en concretisering van de visie kan gebeuren.

Op hun beurt worden deze strategische actieprogramma's vertaald in één of meerdere projectvoorstellen. Deze projectvoorstellen zijn in eerste instantie bedoeld ter inspiratie. Ze geven aan in welke richting er op basis van de uitgewerkte visie en de strategische actieprogramma's kan worden gedacht. In de loop van het vervolgtraject kunnen deze, maar ook andere deelprojecten, verder tegen het licht worden gehouden en op hun haalbaarheid worden afgetoetst.

Op die manier verloopt het realisatieproces zowel top-down als bottom-up. Er wordt immers in eerste instantie gewerkt vanuit een visie naar (deel)projecten. Maar omgekeerd kunnen nieuwe projecten – eventueel aangebracht door derden – of opportuniteiten die zich in de toekomst aandienen makkelijk worden beoordeeld of ze passen in het globale plaatje.

1.7. VERLOOP VAN DE OPDRACHT

~~Bij de start van de opdracht werd een werkgroep opgericht waarin vertegenwoordigers van de verschillende kerkbesturen en parochieraden zetelden. Deze werd aangevuld met vertegenwoordigers van het Centraal Kerkbestuur van Maaseik, een vertegenwoordiger van het Bisdom Hasselt, de schepen van erediensten en de burgemeester van Maaseik. De werkgroep bestond uit:~~

Johan Tollenaere	Burgemeester Stad Maaseik
Ann-Sofie Custers	Schepen van erediensten & financiën
Eric Vandeweert	Leidend ambtenaar
Christos Knieper	Afgevaardigde Bisdom Hasselt
Rik Vermeulen	Voorzitter centraal kerkbestuur Maaseik
Michel Housen †	Deken
Gerard Vissers	Pastoor
Mathieu Coenen	Penningmeester kerkfabriek Aldeneik (sedert 2022 Voorzitter)
Julien Haumont	Voorzitter kerkfabriek Dorne
Albert Peusens	Voorzitter kerkfabriek Heppeneert
Theo Ramaekers	Voorzitter kerkfabriek Maaseik
Gerard Ignoul	Voorzitter kerkfabriek Neeroeteren
Henny Vandeurzen	Voorzitter Kerkfabriek Opoeteren
Jos Tielens	Voorzitter kerkfabriek Waterloo
Anja Deckers	Voorzitter kerkfabriek Wurfeld

Het studietraject werd als volgt doorlopen:

30/01/2020: Installatievergadering met opdrachtgevend bestuur en werkgroep

19/03/2020: Presentatie van de resultaten van de analyse

30/09/2020: Brainstormsessie Neeroeteren en Waterloo in kerk Neeroeteren

08/10/2020: Brainstormsessie Maaseik en Heppeneert in kerk Maaseik

15/10/2020: Brainstormsessie Aldeneik en Wurfeld in kerk Aldeneik

15/09/2021: Brainstormsessie Opoeteren en Dorne in kerk Opoeteren

10/11/2021: Presentatie visie en actieprogramma's aan opdrachtgevend bestuur en werkgroep
31/01/2022: Presentatie projecten aan opdrachtgevend bestuur
10/03/2022: Bespreking projecten met werkgroep
21/06/2022: Infomarkt – terugkoppelmoment aan de gemeente Maaseik
10/01/2023: Vergadering werkgroep
14/02/2023: slotvergadering werkgroep

2. ANALYSE

2.1. SINT-ANNAKERK ALDENEIK

2.1.1. OMGEVINGSANALYSE

Het dorp Aldeneik bevindt zich tussen de Maas en de Venlosesteenweg. Het dorp heeft zich de laatste decennia voornamelijk toeristisch ontwikkeld in de richting van de Maasplassen maar het authentieke dorpscentrum bleef bewaard. De dorpskern heeft maar een beperkt aantal faciliteiten met publieke functies zoals een hotel, een bakker en een restaurant. Iets verderop ligt ook nog het bekende 'Wijndomein Aldeneyck'. Centraal bevindt zich de Sint-Annakerk met de naastliggende pastorie en tuin.

2.1.2. JURIDISCH-PLANOLOGISCHE CONTEXT

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'parkgebied' volgens het gewestplan Limburgs Maasland van 1 september 1980. De kerk is sinds 21 september 1936 opgenomen als beschermd monument in het kader van de wetgeving Onroerend Erfgoed.

2.1.3. BEREIKBAARHEID

De kerk is goed bereikbaar met de auto en de fiets. De ligging (deels) aan de toeristische Maasplassen heeft er tevens voor gezorgd dat het centrum opgenomen is in het fietsroutenetwerk. Dit passeert voor de kerk. De kerk heeft een hoge beeldwaarde en is zichtbaar vanop de Venlosesteenweg en Koning Boudewijnlaan wanneer men Aldeneik nadert.

Er bevinden zich 24 parkeerplaatsen en 2 mindervalide parkeerplaatsen in de directe nabijheid van de kerk.

2.1.4. BRANDVEILIGHEID & VANDALISMEGEVOELIGHEID

De kerk telt vandaag 2 nooduitgangen: de voordeur en een achteruitgang. Via het openbaar domein (parkeerplaatsen) en de tuin naast de kerk kan de brandweer het gebouw benaderen via 4 zijden. Qua vandalismegevoeligheid scoort het gebouw laag. De kerk is goed zichtbaar vanop het openbaar domein waar zich verschillende publieke functies bevinden. Enkel tussen de kerk en de pastorie bevindt zich een "blinde plek".

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

2.1.5. CONSTRUCTIEVE ANALYSE

Ruwbouw

De huidige kerk is een bouwwerk dat al verschillende renovaties en reconstructies heeft ondergaan. De constructieve analyse focust zich op het gebouw in zijn huidige staat.

Het middenschip is het oudste deel van de kerk en dateert van de 12^e eeuw. Het is opgetrokken uit hardsteen en in een vrij regelmatig verband gebouwd. Het koor dateert van de 13^e eeuw en bestaat uit mergelsteen. Het koor is gotisch en aan het exterieur zien we dat het op een breukstenen plint staat. Bij het betreden van de kerk komt men eerst terecht in het portaal, ook wel de narthex genoemd. Deze dateert, samen met de daarboven gelegen toren, uit 1850. De narthex is opgebouwd uit natuursteen en werd bij de reconstructie niet helemaal volgens oud model gebouwd. Het grootste verschil zit in de inkom. Deze zat bij de originele kerk aan de zijkant van de narthex, tegenwoordig zit hij aan de kopse zijde van het gebouw recht tegenover het koor zoals in het klassieke kerk-model.

De kerk is een mix tussen gotische en romaanse architectuur. In het interieur komen zowel tongewelven als kruisgewelven voor. De draagstructuur bestaat uit mergelstenen zuilen. Er is geen kelder aanwezig, wel een beperkte kruipkelder. Het grondplan bestaat uit een ruimte die is opgedeeld in zeven traveeën met in het westen een partij van twee traveeën waarin de toren gevat zit. Het koor bestaat uit één travee met vijfzijdige sluiting.

Omwille van het bouwjaar is het niet verwonderlijk dat er op verschillende plaatsen in het gebouw koudebruggen terug te vinden zijn. De gevels werden in de loop der jaren niet geïsoleerd.

Dakwerken

De verschillende hellende daken zijn afgewerkt met leien en loden vliegers. De dakconstructie werd opgebouwd uit hout en werd versterkt met stalen elementen. De torenspits is erg stijl en beduidend ingesnoerd. Het dak van het schip bevat een lichte glooiing. De kerk bevat één dakkapel. De bakgoten zijn vrij geornamenteerd. Aan de koorzijde is een rondboogfries te herkennen op bladvormige consoles. Aan de zijden van de hoofdbeuk zijn andere sierlijke motieven te zien. Het dak is voldoende uitgerust met ladderhaken. Regenafvoer gebeurt via de geornamenteerde bakgoten en een koperen regenwaterafvoer. De kerk werd voorzien van een bliksemafleider. Aan de noordzijde is er mos- en algengroei aanwezig op de dakvlakken. De luiken die toegang geven tot de zolders boven de zijbeuken via het exterieur zijn niet allemaal waterdicht.

Er bevindt zich een recent ingerichte zolder net onder het dak. De zolder is afgewerkt met een houten vloer en afgesloten met een ijzeren poort. De zolder zit boven de volledige lengte van het schip en zorgt daardoor voor een grote extra capaciteit aan bergruimte.

Torenuitrusting

De toren is gepositioneerd boven het inkomportaal van de kerk. De constructie steunt op vier zware kolommen die met elkaar zijn verbonden door bogen. De toren staat op een houten dakstoel en is uitgerust met klokken en een gedigitaliseerd luidsysteem. Deze is te bedienen vanuit de sacristie. De toren is bereikbaar via het balkon. Het eerste trapdeel is in hardsteen. Nadien gaat deze verder in hout en in het laatste stuk kan men verder naar boven via niet-verankerde ladders. De toren is vervaardigd uit hardsteen en bevat 8 spitsboogvormige galmgaten.

Schrijnwerk

De ramen van de kerk zijn allemaal uitgevoerd met glas-in-lood ramen, zowel blank als gekleurd. Er is overal voorzetbeglazing aanwezig. In het middenschip zien we rondboogvensters met geprofileerde mergelstenen omlijsting terwijl we in het koor hoge, smalle spitsboogvensters met geprofileerde druiplijsten terugvinden. Deze zijn voorzien van afgeschuinde onderdorpels. De ramen zijn aan de binnenkant voorzien van natuurstenen raamkaders. In het koor zijn twee rozetten aanwezig uit mergelsteen.

De toegangsdeur en poort zijn beiden uit hout. In de kerk staat een stalen poort tussen de narthex en het middenschip. Alle sloten zijn recent vervangen.

Vloeren

De vloer in de kerk is oorspronkelijk geplaatst op volle grond. Bij een recente renovatie werd de kerk uitgerust met vloerverwarming. In de hoofd- en zijbeuken is de vloer afgewerkt met blauwe hardsteen. De tegels zijn niet uniform van kleur waardoor er een willekeurig patroon ontstaat. Het koor is hoger gelegen door middel van blauwe hardstenen treden en uitgerust met cementtegels met motief. Het originele altaar erachter staat op zijn beurt ook op een

verhoog. Het balkon in de narthex is uitgerust met een cementtegels, gelegd in een zwart-wit krulmotief. Hier ligt geen vloerverwarming. De trappen die naar dit balkon leiden, zijn uit natuursteen. De berging en sacristie naast het koor hebben een houten vloer.

Afwerking wanden en plafonds

De wanden in de narthex zijn niet bepleisterd, de hardsteen is in het zicht gelaten. Het plafond bestaat uit een hardstenen kruisgewelf. In het schip zijn de wanden wel bepleisterd en beschilderd. Plaatselijk is het schilderwerk weggehaald waardoor oude muurschilderingen terug zichtbaar zijn. Ook de ramen zijn aan de binnenzijde versierd met schilderijen rondom. Het schip is uitgerust met een houten plafond met cassetten en gesculpteerde sleutels. De zijbeuken worden van het middenschip gescheiden door middel van rondboogarcades. Deze rusten op de vierkante hardstenen zuilen. De zuilen staan op mergelstenen sokkels. Het koor is opgebouwd uit mergelsteen en, net zoals de narthex, niet bepleisterd.

De sacristie is net zoals het schip opgebouwd uit mergelsteen en afgewerkt met een pleisterlaag. In de sacristie is duidelijk zichtbaar dat er een vochtprobleem optreedt.

Technieken

De installaties van de technieken zijn grotendeels geplaatst op zolder. Deze is bereikbaar via het balkon. De leidingen in de kerk zijn allen in inbouw geplaatst. Er wordt gewerkt met vloerverwarming op het gelijkvloers op basis van gas. De collector bevindt zich op het gelijkvloers, onder een houten luik. Zoals eerder vermeld is de kerk uitgerust met een bliksemafleider. Er is een klokkenluidstelsel aanwezig alsook een geluidsinstallatie voor diensten en andere activiteiten.

Verbruik

Gas:

- 95.000 kWh (jaar 2019)

Elektriciteit:

- 7.834 kWh (jaar 2019)

Water:

- 4m³ (jaar 2019)

Cijfers aangeleverd door kerkfabriek Aldeneik.

2.1.6. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

Oorspronkelijk stond op deze locatie een primitieve houten kerk met de sarcofagen van Harlindis en Relindis. Deze werd afgebroken en vervangen door een stenen, laat-Karolingisch gebouw. In de eerste helft van de 10de eeuw werd het vrouwenklooster vervangen door een seculier kapittel van 12 kanunniken. Deze bouwen in de 12de en 13^e eeuw twee nieuwe kerken waarbij de oude kloosterkerk wordt vervangen door een nieuwe munsterkerk. Tijdens de burgeroorlog in 1485 werden beide kerken van Aldeneik gebruikt als uitvalsbasis tegen Maaseik. Volgens sommige bronnen werd de westbouw van de kapittelkerk na de burgeroorlog afgebroken, zodat deze niet meer als bolwerk tegen de stad gebruikt kon worden.

Wanneer het kapittel in 1570 naar Maaseik werd overgebracht, is een tweede kerk in Aldeneik overbodig geworden en werd de parochiekerk afgebroken. De (overgebleven?) kerk is echter te groot voor deze parochie en waarschijnlijk worden enkel het koor en de middenbeuk gebruikt. De scheibogen tussen middenschip en zijbeuken werden gedicht.

Mogelijk dateert de huidige westingang uit eind 18de eeuw. Het verval van de niet meer gebruikte delen was zo ver gevorderd dat men midden 19de eeuw zelfs niet meer zeker was of de kerk oorspronkelijk één of drie beuken telde. In 1854 werd er een volledig restauratieplan getekend en begon de restauratie in 3 delen. De eerste werken hadden tot doel het gotisch koor met de zoldering van het schip en de zijbeuken te herstellen. Hierna werd de toren tegen instorting gevrijwaard en later volgde de restauratie van het bovengedeelte van de toren en de spits. In 1890 volgde uiteindelijk ook nog de restauratie van de narthex, al had deze meer weg van een reconstructie aangezien er nog zeer weinig resten van de oorspronkelijke narthex aanwezig waren. De kerk werd in 1876 beschermd door de commissie voor monumenten als monument tweede klas.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed :

- Triomfkruis, gotisch (eind 14de eeuw);
- Beeld van Sint-Petrus, steen (15de eeuw);
- Beeld van Sint-Anna ten Drieën (begin 16de eeuw);
- Beeld van de Verrezen Christus, albast (16de eeuw);
- Piëta (eind 16de eeuw);
- Aantal beelden uit de 19de eeuw.
- Resten van vroeggotische muurschilderingen boven de scheibogen tussen schip en zijbeuken, waarschijnlijk uit 13de eeuw, ontdekt in 1842, onder meer voorstelling van het kaarsenwonder. Schilderingen aan de zuidzijde zijn beter bewaard dan die aan de noordzijde.
- Sacramentshuisje (circa 1300).
- Doopvont op romaans voetstuk (12de eeuw),
- Hardsteen met deksel van messing (18de eeuw).
- Zogenaamde kleefsteen, een steen met de afdruk van een hand, teruggaand op het godsoordeel van een heks in 1596.
- Grafstenen (15de-17de eeuw) en grafkruisen (18de eeuw).
- Glasramen in de zijbeuken van na 1860, de laatste werden circa 1867 geplaatst.

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Parochiekerk Sint-Anna

2.1.7. HUIDIG GEBRUIK

Volgende cijfers van het huidige gebruik van de kerk van Aldeneik werden ons bezorgd:

- Vieringen: 12 (elke 3de zaterdag van de maand) → einde vieringen met Pasen 2020, sindsdien occasioneel: feestdag(en) lokale heiligen, communie, vormsel, ...

- Begrafenissen, huwelijken, doopviering: sporadisch
- Concerten: ±12 per jaar
- Onderwijs: openbare proeven (examens met publiek) van de leerlingen van de Stedelijke academie voor Kunsten te Maaseik, leerlingenconcerten e.a. schoolse initiatieven

Dit komt ongeveer neer op zo'n 30 activiteiten per jaar. Ervan uitgaand dat een activiteit gemiddeld 2 uur duurt (excl. repetities) is de kerk zo'n 60 uur 'open' per jaar voor het grote publiek. Bovendien wordt er nog een beperkt aantal rondleidingen met gids door de stad Maaseik gegeven in het kader van toeristische ontsluiting.

2.1.8. SAMENVATTING

- Historische kerk met moderne aanpassingen
- Ruim balkon = opportuniteit
- Technieken goed in orde
- Parking = ok
- Makkelijk bereikbaar met de fiets (fietsroutenetwerk)
- Naastgelegen tuin en pastorie = opportuniteit
- Andere waardevolle gebouwen dichtbij
- Dringend onderhoudswerk, vochtschade sacristie
- Ingang kerk ligt lager > waterophoping!

2.2. SINT-CATHARINAKERK MAASEIK

2.2.1. OMGEVINGSANALYSE

De historische kern van Maaseik bevindt zich niet centraal in de gemeente. Ze bevindt zich in de meest oostelijke punt tegen de Maas. De laatste decennia is Maaseik sterk gegroeid en breidt het centrum zich uit weg van de Maas. In de directe nabijheid van de kerk bevinden zich verschillende (semi-)publieke functies zoals bibliotheek, scholen, horeca, lokale voorzieningen.

Naast de kerk bevindt zich een klein parkje met Lourdesgrot en het kerkplein. Het parkje is recent opnieuw aangelegd, maar het kerkplein is van een eerder laag kwalitatief niveau waardoor deze buitenruimte geen leuke plek is om te vertoeven. Het plein fungeert momenteel grotendeels als parking. Er wordt al langer gesproken over een heraanleg van het plein maar tot op heden is enkel het parkje met Lourdesgrot aangepakt.

2.2.2. JURIDISCH-PLANOLOGISCHE CONTEXT

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied' volgens het gewestplan Limburgs Maasland van 1 september 1980. De kerk is sinds 1 februari 2018 opgenomen als bouwkundig erfgoed (inventarisand) in het kader van de wetgeving Onroerend Erfgoed.

2.2.3. BEREIKBAARHEID

De signaalwaarde van de kerk is groot. De kerk is zichtbaar vanuit de ruime omgeving van Maaseik. Vanwege de centrale ligging in de stad is de bereikbaarheid van de kerk hoog.

Er zijn +-50 parkeerplaatsen en 2 mindervalide parkeerplaatsen rond het gebouw. Er is tevens een fietsenstalling aanwezig. De toegang tot de kerk is voorzien van een hellend vlak.

2.2.4. BRANDVEILIGHEID EN VANDALISMEGEVOELIGHEID

Qua brandveiligheid is de kerk voorzien van 3 nooduitgangen. De brandweer kan zich in geval van calamiteit op verschillende plaatsen rondom het gebouw positioneren. Qua inbraakgevoeligheid scoort de kerk goed. De kerk ligt op een plein en wordt omgeven door het openbaar domein. Er is weinig tot geen last van vandalisme.

We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.2.5. CONSTRUCTIEVE ANALYSE

Ruwbouw

De kerk is van het basilica model en gebouwd tussen 1830 en 1840. Het bouwwerk is neoclassicistisch. De kerk is opgebouwd uit een driebeukig schip met acht traveeën. De toren geeft uit op het westen en maakt deel uit van het gebouw. Het koor, aan het oosten, heeft een halfronde sluiting. Recent werd er aan de noordzijde een sacristie bijgebouwd waaronder ook een kelder (ingericht als schatkamer).

De kerk is opgebouwd uit baksteen in staand metselwerk op een hardstenen plint. De draagstructuur aan de binnenzijde is opgebouwd uit natuurstenen zuilen tussen de hoofdbeuk en de zijbeuken. Deze zijbeuken hebben kruisribgewelven. De hoofdbeuk bestaat uit tongewelven. Het doksaal wordt extra verstevigd door een recent toegevoegde stalen constructie.

Omwille van het bouwjaar is het niet verwonderlijk dat er op verschillende plaatsen in het gebouw koudebruggen terug te vinden zijn. De gevels werden in de loop der jaren niet geïsoleerd.

Dakwerken

De kerk bevat verschillende hellende daken alsook een rond dak boven het koor. Alle daken zijn afgewerkt met leien. De dakstoel is vervaardigd uit hout en recent gerenoveerd. De gewelven zijn deels geïsoleerd bij de meest recente restauratie. De kerk bevat in totaal 5 dakkapellen en voldoende ladderhaken. De regenafvoer gebeurt via koperen leidingen en bakgoten. De kerk is uitgerust met een bliksemafleiding.

Torenuitrusting

De toren telt twee geledingen en wordt afgetopt door een ingesnoerde naaldspits, die in 1948 met koperen platen werd bedekt. De toren heeft een mergelstenen façade en hardstenen hoekbanden. De onderste geleding van de toren is op elke zijde voorzien van een oculus met uurwerk, in een geornamenteerde hardstenen omlijsting. In de bovenste geleding zit er aan iedere zijde een rondbogig galmgat. De twee geledingen worden gescheiden door geprofileerde hardstenen waterlijsten.

De toren bevat 4 gerestaureerde klokken en een luidsysteem. De toren is bereikbaar via het balkon en enkele houten trappen. In de toren zijn per geleding houten vloeren aangebracht.

Schatkamer

Aan de noordzijde van het gebouw onder de sacristie bevindt zich de schatkamer van de kerk. Deze wordt gebruikt voor het tentoonstellen van de kerkschatten, met name verschillende relikwieën, textielschatten en de Codex Eyckensis, het oudste boek dat in België bewaard wordt.

Schrijnwerk

De kerk bevat verschillende rondboogvensters in geprofileerde hardstenen omlijstingen. Er bevinden zich zowel gekleurde als blanke glas-in-lood ramen alsook hedendaagse blanke ramen in de kerk. De glas-in-lood ramen zijn voorzien van voorzetbeglazing en de ramen aan de recente bijbouw in het noorden zijn voorzien van smeedijzeren tralies. Het schrijnwerk is vervaardigd uit donker eik. De toegangsdeuren zijn allen uit hout, net als de binnendeuren. Het hoofdingang is een houten rondboogportaal in een rechthoekige, hardstenen omlijsting. Deze omlijsting is op zijn beurt geflankeerd en afgetopt door verschillende ornamenten.

Vloeren

De vloer is geplaatst op volle grond. Doorheen de kerk zijn verschillende motieven en legpatronen terug te vinden. Zo ligt er een hardstenen vloer in dambordpatroon onder een

hoek van 45° in de hoofdbeuk. Rond de zuilen zitten stroken waar de tegels recht gelegd zijn. Plaatselijk wordt de overgang tussen de verschillende legpatronen geaccentueerd door middel van een witte natuurstenen band. Het altaar staat op een verhoog. Deze verhoogde zone is afgewerkt met blauwe hardsteen met witte ruitvormige knopen. Opvallend is de zone waar het doopvont staat. Hier is de vloer afgewerkt door middel van marmeren ringen uit verschillende kleuren. De vloeren in het doksaal, in de toren en delen in de sacristie zijn uit hout. Andere delen van de sacristie zijn afgewerkt met een tegelvloer.

Afwerking wanden en plafonds

De muren zijn bepleisterd net zoals de gewelven. In de middenbeuk zit er per travee een gordelboog aan het plafond. Deze zijn versierd en staan op een gedetailleerde lijst die zich uitstrekt over de volledige lengte van de middenbeuk. Onder de lijst, aan beide zijden, werd een muurschildering aangebracht in okerkleur. De toren is ook bepleisterd maar met een oudere techniek: hier werd de specie aangebracht op vitsen. Het plafond in het koor is geornamenteerd met cassettes en schilderwerk. Plaatselijk is er verlichting ingewerkt in de wanden. Verder zijn er ook sporen van vochtschade te zien alsook sporen van eerdere herstellingswerken aan de gewelven.

Technieken

Er werd een apart CV lokaal voorzien voor de technieken. De kerk wordt verwarmd met behulp van warme lucht via een gasinstallatie. Via roosters in de muren en vloer wordt de aan- en afvoer van de lucht geregeld. De kerk is uitgerust met een bliksemafleider en is dus geaard. Daarnaast bevat de kerk ook een klokkenluidstelsel en een geluidsinstallatie voor diensten en andere activiteiten. In de toren is ook een zendmast aanwezig.

Verbruik

Gas:

- 4.477 m³ (jaar 2019)

Elektriciteit:

- 13466 kWh (jaar 2019 dag & nacht)

Water:

- 10 m³ (jaar 2019)

Cijfers aangeleverd door kerkfabriek Maaseik.

2.2.6. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De parochie Maaseik werd opgericht in 1245. Over het eerste kerkgebouw ontbreken alle gegevens. De huidige kerk werd gebouwd ter vervanging van een oudere kerk, waarvan een afbeelding bewaard bleef op een gevelsteen. Het was een éénbeukig, gotisch gebouw van mergelsteen onder zadeldak, met spitsboogvensters en een zware, vierkante toren met een deur in de zuidzijde. Het schip was gestut door vijf steunberen. De parochiekerk werd een collegiale kerk op het moment dat het kapittel van Aldeneik zich in 1570 binnen de stadswallen vestigde. De kerk werd toen met een beuk vergroot; deze beuk was groter dan het oorspronkelijke schip en bood plaats aan het kanunnikenkoor, het schip bleef dienst doen als parochiekerk. Het plein rondom de kerk, met het ernaast gelegen kerkhof, werd kloosterterrein

waar de kanunniken hun claustrale woningen bouwden. De toren, die zwaar beschadigd werd door een storm, werd in 1596 herbouwd.

In 1670 werd het koor herbouwd en kreeg de kerk een nieuwe ingang. In 1797 werd het kapittel van Onze-Lieve-Vrouw opgeheven. In 1798 werden de stenen grafkruisen rond de kerk stukgeslagen binnen de maatregel voor het verwijderen van alle openbare tekenen van eredienst. Het oorspronkelijke kerkmeubilair ging na de Franse periode volledig verloren. In 1800 werd een deel van het kerkdak vernield door een storm. In september 1802 stortte een muur van de doopkapel in en een gedeelte van de toren. De brokstukken en de grote klok vielen op het schip, zodat de kerk onbruikbaar werd. In 1804 stortte de rest van de toren in. Vanaf dan werd de afbraak overwogen.

De minderbroederskerk werd als parochiekerk in gebruik genomen, en in 1806 werd de ruïne van de oude parochiekerk openbaar verkocht. In 1837 werd beslist een nieuwe kerk te bouwen, naar ontwerp van architect Leemans. In 1840 begon men met de bouw, die voltooid was in 1845, op de toren na; deze werd gebouwd in 1859 naar ontwerp van provinciaal architect Jaminé.

In 1899 werd de toren door een hevige stormwind beschadigd en moest hersteld worden; ook na de Tweede Wereldoorlog waren herstellingen noodzakelijk.

De codex Eyckensis: het oudste boek van België

Beheersplan St. Catharinakerk:
• Nevenfunctie museum

Haalbaarheidsonderzoek conservatie kerkschat

We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

INTERNE WERKING: SCHATKAMER

Het belangrijkste meubilair en roerend erfgoed :

- Aflaatbrief van Nicolaus van Cusa (perkament), 1451 - MM/0056/0001
- Aflaatbrief van paus Benedictus XII (perkament), 1342 - MM/0056/0 - MM/0056/0002
- Charter van de oprichting van de parochie Maaseik (perkament), 1245 - MM/0056/0003
- Baldakijn met onderstel, voluten, kroon en rijksappel (zilver, messing, eik, pluimen en fluweel), 1750- 1800 - MM/0056/0004 PROVINCIE LIMBURG, MAASEIK (Maaseik), Grote Kerkstraat 15: Parochiekerk Sint-Catharina - BEHEERSPLAN © HEKATE erfgoedonderzoek - www.hekate.be 31
- Reliekhouders H. Petronella (textiel, papier, messing, gouddraad), s.d. - MM/0056/0005
- Reliekhouders H. Galgeno (zijde, linnen, papier, messing en gouddraad), s.d.- MM/0056/0006
- Reliekhouders (fluweel, zijde, linnen, metaal en messing) 8ste eeuw - MM/0056/0007
- Reliekhouders (linnen, fluweel, metaal en messing) - MM/0056/0008
- Vier kleine en twee grote kandelaars (koperlegering), volgens opschrift geschonken door 'GEVRT BEX ENDE MARIA LEYSEN', 1651- 1700 - MM/0056/0009
- Drie kandelaars (koperlegering), 1651- 1700 - MM/0056/0010
- Codex Eyckensis, codex A en B (perkament), ca. 760 - MM/0056/0011
- Losbladig evangeliarium (perkament), 10de eeuw - MM/0056/0012
- Casula (zijde, linnen, gouddraad en paardenhaar), 750- 850 - MM/0056/0013
- Velamen (zijde, linnen, koper, glaskralen en - parels), 750- 850 - MM/0056/0014

- Beeld van H. Rochus van Montpellier (witgeschilderd/overschilderd gepolychromeerd hout), 1520, met zilveren staf, in 1667 geschonken door Helena Malders (cf. MM/0056/0088) - MM/0056/0015
- Reliekhouders (linnen en messing), s.d. - MM/0056/0016 17. Reliekhouders (linnen, zijde en messing), s.d. - MM/0056/0017
- Reliekhouders (zijde en messing), s.d. - MM/0056/0018
- Reliekhouders (linnen, zijde en messing), s.d. - MM/0056/0019
- Reliekhouders (linnen, zijde en messing), s.d. - MM/0056/0020
- Reliekhouders (textiel en messing), 700- 900 - MM/0056/0021
- Reliekhouders (zijde, linnen, messing en papier), s.d. - MM/0056/0022
- Reliekhouders (textiel, messing en papier), s.d. - MM/0056/0023
- Reliekhouders (textiel en messing), s.d. - MM/0056/0024
- Reliekhouders (textiel en messing), s.d. - MM/0056/0025
- Reliekhouders H. Galgano (textiel, messing, papier en glas), s.d. - MM/0056/0026
- Reliekhouders (textiel, messing, glas en kristal), s.d. - MM/0056/0027
- Kelk (tin), s.d. - MM/0056/0028
- Ciborie (tin), 1791- 1810 - MM/0056/0029
- Madonna met kind (hout), 1601- 1650 - MM/0056/0031
- Madonna met kind (gepolychromeerd eikenhout) , 1651- 1700 - MM/0056/0032
- H. Lucia van Syracuse (gepolychromeerd eikenhout), , 1576- 1600- MM/0056/0033
- Wierookvat (messing en koper), 1756- 1800- MM/0056/0034
- Ster - aureool van O.L.- Vrouw (zilver en goud), s.d. - MM/0056/0035
- Kroon van O.L.- Vrouw (zilver), 1837 - MM/0056/0036
- Scepter van O.L.- Vrouw (vergulde messing en hout), s.d. - MM/0056/0039
- Ampul met deksel (tin en messing), s.d. - MM/0056/0040
- Ampul (tin), s.d. - MM/0056/0041 PROVINCIE LIMBURG, MAASEIK (Maaseik), Grote Kerkstraat 15: Parochiekerk Sint-Catharina - BEHEERSPLAN © HEKATE erfgoedonderzoek - www.hekate.be 32
- Chrismatorium (tin), s.d. - MM/0056/0042
- Chrismatorium (tin), s.d. - MM/0056/0043
- Armband (vergulde zilver en glas), s.d. - MM/0056/0044
- Reliekmedaillon (zilver), s.d. - MM/0056/0045
- Reliekmedaillon (vergulde zilver), s.d. - MM/0056/0046
- Broche (vergulde zilver met parels), s.d. - MM/0056/0047
- Rijksappel (zilver), s.d. - MM/0056/0048
- Processionalia (leer, papier, karton), 1783 - MM/0056/0049
- Reliekhouders (gepolychromeerd hout), s.d. - MM/0056/0050
- Missaal (leer, papier en textiel), 1719 - MM/0056/0052
- Zes processielantaarns (zilver en glas), 1850- 1900 - MM/0056/0053
- Processievaandel (textiel en gouddraad), 1750- 1800 - MM/0056/0054
- Twee dalmatieken met bijhorende manipels en stola (zijde, fluweel en gouddraad), 1476- 1525 - MM/0056/0055
- Kazuifel (zijde fluweel en gouddraad) , 1476- 1525 - MM/0056/0056
- Vier lambrekijns van een processiebaldakijn (textiel), 16de eeuw - MM/0056/0057
- Merovingisch trapeziumvormig reliekschrijn (koper, hout en linnen), 8ste eeuw - MM/0056/0059
- Kroon van Jezuskind (zilver en goud), 1837 - MM/0056/0060

- Beugelkroon (zilver en koper), s.d. - MM/0056/0061
- Agnus Dei (bijenwas, hoorn en koper), 1316- 1330 - MM/0056/0062
- Twee armreliëhouder van de HH. Harlindis en Relindis (eik en textiel), 1871 - MM/0056/0063
- Beeld van de HH. Harlindis en Relindis (hout), 1851- 1900 - MM/0056/0064
- Processiekruis (zilver), 1624 - MM/0056/0065
- Processiekruis (zilver), 1635 - MM/0056/0066
- Reliekhouders, zgn. Arcula Maxilla (zilver en edelgesteente), 10de eeuw - MM/0056/0067
- Reliekmonstrans (zilver), 1651- 1700 - MM/0056/0068
- Vier kandelaars (zilver), 1667 - MM/0056/0069
- Kandelaar (zilver), 1732 - MM/0056/0070
- Sint- Anna- ten- Drieën (gepolychromeerd eikenhout en glas), 1510- 1530 - MM/0056/0071
- Twee kandelaars (zilver), 1715 - MM/0056/0073
- Processiekruis (zilver en messing), 1701- 1750 - MM/0056/0075
- Schaal voor ampullen (zilver), 1693- 1705 - MM/0056/0076
- Reliekmonstrans van H. Antonius en H. Rochus (zilver), 1714 - MM/0056/0077
- Reliekmonstrans van H. Sebastiaan (zilver), 1739 - MM/0056/0078 PROVINCIE LIMBURG, MAASEIK (Maaseik), Grote Kerkstraat 15: Parochiekerk Sint-Catharina - BEHEERSPLAN © HEKATE erfgoedonderzoek - www.hekate.be 33
- Godslamp (zilver), geschonken door proost Theodoor Puytlinck, 1641- 1654 - MM/0056/0079
- Reliekmonstrans van de HH. Bartholomeus en Laurentius (koper en glas), 1360- 1400 - MM/0056/0080
- Zonnemonstrans (verguld zilver met edelstenen), 1682 - MM/0056/0081
- Reliekmonstrans van HH. Harlindis en Relindis (verguld koper), 1391- 1410 - MM/0056/0082
- Reliekmonstrans van HH. Laurentius, Lambertus, Bernardus e.a. (zilver), 1691- 1700 - MM/0056/0084
- Ciborie (zilver), 1501- 1525 - MM/0056/0085
- Reliekmonstrans van de H. Barbara (verguld koper), 1301- 1400 - MM/0056/0086
- Reliekmonstrans van O.L.Vrouw, HH Petrus, Jacobus, Martinus e.a. (verguld koper), 1301- 1400- MM/0056/0087
- Staf van Sint- Rochus (zilver), 1667 (zie ook MM/0056/0015) - MM/0056/0088 81.
- Altaarlessenaar (zilver), 1726- 1750 – MM/0056/0091
- Kandelaar (zilver), 1693 – MM/0056/0092
- Inventaris van relieken (perkament), 1647 - MM/0056/0093
- Kelk (zilver), 1730 – MM/0056/0094
- H. Catharina van Alexandrië (zilver), 1675 – MM/0056/0096
- Kelk met pateen en lepel (zilver), 1630 – MM/0056/0097
- Kelk met pateen (verguld zilver), 1569- 1570 – MM/0056/0098
- Kelk met pateen (zilver en verguld zilver) 1708 – MM/0056/0099
- Ciborie (zilver), 1641– MM/0056/0100
- Wierookvat (zilver), 1751- 1800– MM/0056/0102
- Reliekmonstrans van de H. Jozef (zilver en hout), 1701- 1725– MM/0056/0103
- Chrismatorium (zilver), 1657– MM/0056/0104

- Chrismatorium (zilver), 1647– MM/0056/0105
- Chrismatorium (zilver), 18de eeuw – MM/0056/0106
- Pyxis met lunula (zilver), 1832- 1869 – MM/0056/0107
- Ampullenset van twee ampullen met schaal (zilver), s.d. – MM/0056/0108
- Reliekkoker (hoorn en verguld koper), 7de eeuw – MM/0056/0109
- Processiekruis (messing), 20ste eeuw – MM/0056/0111
- Schaal voor ampullen (zilver), 1724- 1743 – MM/0056/0112
- Drie canonborden (zilver, hout en papier), 1726- 1750– MM/0056/0113
- Reliekschrijn van de HH. Harlindis en Relindis (hout en zilver), geschonken door het echtpaar de Borman Puytlinck, 1652– MM/0056/0114
- Reliekschrijn van HH. Johannes Nepomucenus en Rochus (hout en zilver), geschonken door kanunnik Jacob Croll, 1660– MM/0056/0115
- Kelk met pateen (Zilver), 1741- 1760– MM/0056/0116 PROVINCIE LIMBURG, MAASEIK (Maaseik), Grote Kerkstraat 15: Parochiekerk Sint-Catharina - BEHEERSPLAN © HEKATE erfgoedonderzoek - www.hekate.be 34
- Kelk met pateen en lepel (zilver), 1741- 1760 – MM/0056/0117
- Reliekhouders (textiel en messing), s.d. – MM/0056/0119
- Reliekhouders (textiel, zijde en messing) – MM/0056/0120
- Reliekhouders (linnen, zijde, perkament, koord met goud bekleed), 1751- 1800– MM/0056/0121
- Reliekbeursje (textiel, koper en zilver), s.d. – MM/0056/0122
- Reliekhouders (textiel, koper, zilver), s.d. – MM/0056/0123
- Reliekkussentje (linnen, goed koper en zilver), s.d. – MM/0056/0124
- Reliekhouders (fluweel, linnen, goud, koper en zilver), s.d. – MM/0056/0125
- Reliekkussentje (linnen, messing en koper), s.d. – MM/0056/0126
- Reliekkussentje (textiel en zilver), s.d. – MM/0056/0127
- Reliekhouders (fluweel, zijde, vlas, haar, goud en zilver), s.d. – MM/0056/0129
- Reliekkussentje (linnen, zijde en metaal), s.d. – MM/0056/0130
- Kussenreliëkhouders (zijde, linnen, glas, ijzerfolie en koper), s.d. – MM/0056/0131
- Drager hoofdreliek (zijde en zilver), s.d. – MM/0056/0132
- Drager hoofdreliek (fluweel, zilver, papier/karton en koper), s.d. – MM/0056/0133
- Reliekhouders (zijde, fluweel en zilver), s.d. – MM/0056/0134
- Reliekkussens (zijde, linnen en metaalstrip), s.d. – MM/0056/0135
- Glasparels van reliëkhouders (verzilverd glas), s.d. – MM/0056/0136
- Hoofdreliekhouders (zijde, linnen, goud en zilver), s.d. – MM/0056/0137
- Hoofdreliekhouders (zijde, linnen, goud, zilver en metaal), s.d. – MM/0056/0138
- Reliekkussens (zijde, linnen, metaalstrip en metaal), s.d. – MM/0056/0139
- Reliekkussens (zijde, linnen, fluweel, koper en edelsteentjes), s.d. – MM/0056/0140
- Reliekkussens (zijde, linnen, fluweel, metaal en textiel), s.d. – MM/0056/0141
- Schedelfragmenten die behoren tot de losse hoofdreliekhouders (bot), s.d. – MM/0056/0142
- Hoofdreliekhouders (fluweel, metaal en verzilverd koper), s.d. – MM/0056/0143
- Hoofdreliekhouders (fluweel en koper), s.d. – MM/0056/0144
- Reliekdirager (zijde, goud en metaal), s.d. – MM/0056/0145
- Reliekhouders (zijde, goud en metaal), s.d. – MM/0056/0149
- Drap d'areste- weefsel (zijde), 1200- 1299 – MM/0056/0151
- Samiet (zijde), 1200- 1299 – MM/0056/0152

- Drie stuks polychrome samiet (zijde), 7de eeuw – MM/0056/0153
- Damast (zijde), s.d. – MM/0056/0154
- Bicolore samiet (zijde), s.d. – MM/0056/0155
- Reliekbeurs (zijde), s.d. – MM/0056/0156
- Reliekhouder (zijde), s.d. – MM/0056/0157
- Reliekbeurs (leer, wol en zijde), 1301- 1500 – MM/0056/0158 PROVINCIE LIMBURG, MAASEIK (Maaseik), Grote Kerkstraat 15: Parochiekerk Sint-Catharina - BEHEERSPLAN © HEKATE erfgoedonderzoek - www.hekate.be 35 Naast de kerkschat bewaart de Sint-Catharinakerk nog een aantal roerende goederen waarvan het kerkarchief expliciet vermeldt dat ze voor de kerk gemaakt werden of aan de kerk geschonken zijn:
- Preekstoel (hout) bestaande uit trap, klankbord en kuip, omgevormd tot altaar, 1898 gedateerd en volgens opschrift en het kerkarchief geschonken door juffrouw Elisabeth en familie Voss - 015
- Kist (ijzer), volgens het kerkarchief in 1736 gemaakt in Keulen in opdracht van de kerkfabriek - 023
- Triomfkruis (gepolychromeerd hout), volgens het kerkarchief in 1910 gemaakt door beeldhouwer F.A. Gussé in opdracht van de kerkfabriek – 071

Bron: Beheersplan Sint-Catherinakerk

2.2.7. HUIDIG GEBRUIK

Volgende cijfers van het huidige gebruik van de kerk van Maaseik werden ons bezorgd:

- Misvieringen: 60
- Begravenissen & huwelijken: 40
- Andere (doop, vormsels,...): 6
- Decimale zangavond
- Concerten
- Schoolbezoeken
- Te Deum
- Iedere dag geopend – vrij toegankelijk

Dit komt ongeveer neer op zo'n 120 activiteiten per jaar.

2.2.8. SAMENVATTING

- Grote kerk, veel natuurlijk licht
- In centrum Maaseik = opportuniteit
- Parking = voldoende maar gedeeld !
- Plein voor de kerk met lindebomen
- Maakt deel uit van beheersplan = restricties?
- Beveiligde kelder met kerkschatten
- Goed onderhouden

2.3. SINT-GERTRUDISKERK HEPPENEERT

2.3.1. OMGEVINGSANALYSE

Het gehucht Heppeneert ligt op een steenworp van Maaseik en is een langgerekt lint op de winterdijk aan de oever van de Maas. Het is van oudsher een agrarisch dorp en vandaag wordt het landschap nog steeds voor een groot deel beheerst door landbouw. De Sint-Gertrudiskerk is gelegen op de winterdijk en staat vooral bekend als bedevaartsoord voor de heilige Maagd Maria. Het bedevaartsoord is vooral bekend onder de naam Onze-Lieve-Vrouw van Rust.

In de directe omgeving van de kerk bevinden zich enkele horeca-zaken. Deze liggen alle op de winterdijk van de Maas. Daarnaast zijn er nog steeds heel wat landbouwbedrijven aanwezig.

2.3.2. JURIDISCH-PLANOLOGISCHE CONTEXT

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied met landelijk karakter' volgens het gewestplan Limburgs Maasland van 1 september 1980. De kerk is sinds 1 februari 2018 opgenomen als bouwkundig erfgoed (inventarispan) in het kader van de wetgeving Onroerend Erfgoed.

2.3.3. BEREIKBAARHEID

De Sint-Gertrudiskerk is goed bereikbaar. De kerk ligt langs het fietsroutenetwerk en is een populaire stopplaats voor fietsers. De kerk is enkel bereikbaar via de Maasdijk, zowel voor fietsers als voor auto's. Dit zorgt in het hoogseizoen soms voor conflicten tussen beide groepen aangezien het een zeer smalle weg is. Parkeerplaatsen in de directe omgeving zijn overvloedig aanwezig. Achter de kerk is er een parking met 136 plaatsen en 3 plaatsen voor bussen. Ook voor de fietsers is er meer dan voldoende accommodatie aanwezig.

2.3.4. BRANDVEILIGHEID EN INBRAAKGEVOELIGHEID

Qua brandveiligheid is de kerk voorzien van 2 nooduitgangen. De brandweer kan zich in geval van calamiteit enkel op de Maasdijk positioneren of achter de kaarsengalerij. Qua inbraakgevoeligheid scoort de kerk eerder hoog. Vanop het openbaar domein is de kerk wel zichtbaar maar door zijn ligging excentrisch in het dorp is de sociale controle wel eerder laag.

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.3.5. CONSTRUCTIEVE ANALYSE

Ruwbouw

De kerk van Heppeneert is een kleiner exemplaar dat rond 1870 herbouwd werd. Het is een open kerk, ook wel zaalkerk genoemd, en bevat dus intern geen kolommen. Het neo-romaanse gebouw is opgetrokken uit bakstenen en gemetseld in staand verband. Extern bevat de kerk metselwerk steunberen. De enige beuk in de kerk is opgedeeld in drie traveeën. Hierachter bevindt zich het koor, geflankeerd door de sacristie. Er is een beperkte kelder aanwezig. Aan de buitenzijde zijn lijsten in natuursteen zichtbaar.

Omwille van het bouwjaar is het niet verwonderlijk dat er op verschillende plaatsen in het gebouw koudebruggen terug te vinden zijn. De gevels werden in de loop der jaren niet geïsoleerd.

Dakwerken

Het dak is opgebouwd uit een houten constructie met houten bebording. Deze houten dakstoel is afgewerkt met leien. Het geheel is niet geïsoleerd. Er zijn noch dakkappellen noch ladderhaken aanwezig. De regenwaterafvoer gebeurt via koperen afvoerleidingen. De kerk is uitgerust met een bliksemafleider en is dus geaard. De toegang naar de ruimte onder het dak is erg beperkt.

Torenuitrusting

De toren is gebouwd in de 18^e eeuw. Het portaal is uitspringend. De toren bevat twee bouwlagen, beide bouwlagen bevatten openingen in rondboogvorm, op de onderste laag zijn dit vensters, in de bovenste laag gaat het over galmgaten. De naaldspits is ingesnoerd en afgetopt met een kruisbeeld. De toren bevat klokken die mechanisch worden bediend en is bereikbaar via het balkon en enkele houten trappen.

Schrijnwerk

Er zijn twee soorten ramen aanwezig in de kerk: gekleurde glas-in-lood ramen en gewone ramen in blank glas. De gewone ramen zijn plaatselijk voorzien van smeedijzeren traliewerk. De glas-in-lood ramen zijn extra beschermd door middel van voorzetbeglazing. Het schrijnwerk is vervaardigd uit hout en bevat mergelstenen dorpels en raamomlijstingen. In de middenbeuk zit een mergelstenen rozet. De toegangsdeuren zijn vervaardigd uit houten bladen met smeedijzeren elementen. De originele toegangspoort werd omlijst door mergelstenen booglijsten en ornamenten. Recent werd er een hedendaagse voorzetdeur geplaatst aan het portaal, uit glas en aluminium. Ook het binnenschrijnwerk is van hout met recent hang- en sluitwerk.

Vloeren

De vloer op volle grond is afgewerkt met blauwe hardsteen. Het koor ligt enkele treden hoger. De treden zijn vervaardigd uit wit marmer. De tegels in het koor zijn tevens van marmer met donkere ruitvormige knopen. Het gelijkvloers werd recent geïsoleerd. Opvallend zijn de hoge natuurstenen plinten in de kerk. In de sacristie, de toren en op het doksaal liggen houten vloeren.

Afwerking wanden en plafonds

De kerk bevat houten plafonds en houten kruisribgewelven. In de hoofdbeuk zitten tongewelven op gordelbogen. Deze steunen op interne pilasters. De bogen zijn beschilderd met friezen en teksten. De wanden zijn bepleisterd en royaal beschilderd. De muurschilderingen zijn Neo-Romaans. Zowel in de kerk tegen de zijwanden als in een van de zones naast het portaal zijn dank-stenen terug te vinden. Plaatselijk is er vochtschade.

Technieken

De kerk wordt verwarmd met vloerverwarming door middel van stookolie. De collectoren bevinden zich in het stooklokaal bij de sacristie. Er is een elektrische boiler en een gemetselde rookgasafvoer aanwezig. De kerk is uitgerust met een bliksemafleider en dus geaard. De kerk is verder uitgerust met een klokkenluidsysteem en een geluidsinstallatie die gebruikt wordt tijdens diensten en andere activiteiten.

Verbruik

Mazout:

- 4.900 liter (jaar 2019)

Elektriciteit:

- 8000 kWh (jaar 2019)

Water:

- 11m³ (jaar 2019)

Cijfers aangeleverd door kerkfabriek Heppeneert.

2.3.6. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De Sint-Gertrudiskerk is een kleine, neoromaanse zaalkerk van 1871-1886 ontworpen door architect H. Jaminé, die de oudere kerk van Heppeneert vervangt. Deze werd in 1892 en 1897-'98 nog vergroot door H. Martens.

Door de verwerving van het miraculeuze beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Rust werd de kerk een belangrijk bedevaartsoord. Dit beeld was afkomstig uit de kapel van het Kapelhof te Elen, waar het op miraculeuze wijze aanspoelde uit de Maas. Tijdens de Franse periode verbergt pastoor A. Coopmans van Heppeneert het beeld en plaatst het in 1801 in de Sint-Gertrudiskerk. Hoewel de bedevaart nog jarenlang naar Elen zou gaan, weet pastoor A. Froyen in 1883 van de kerk van Heppeneert het centrum van de devotie te maken.

De plattegrond bestaat uit een schip van drie traveeën met een koor van één rechte travee met absis, een voorgebouwde westtoren met uitspringend portaal en geflankeerd door kwartronde kapellen, en een sacristie aan de rechterzijde van de rechte koortravee. Het bakstenen gebouw heeft een geprofileerde mergelstenen kroonlijst en leien zadeldaken. De traveeën zijn gemarkeerd door bakstenen steunberen met twee versnijdingen, voorzien van een hardstenen afdekking.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed :

- Beeld St. Gertrudis
- Beeld O.L.V. van Rust: relikwie
- Origineel altaar
- Houten, recent altaar
- Doopvont
- Tabernakel
- Heiligenbeelden
- Orgel
- Dankbetuigingen (stenen bordjes)

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Parochiekerk Sint-Gertrudis

2.3.7. HUIDIG GEBRUIK

Volgende cijfers van het huidige gebruik van de kerk van Heppeneert werden ons bezorgd:

- Misvieringen:
 - 3 x per week
 - 4 x per weekend
 - 2 x per dag in de maand mei

- Lof op zondag
- ± 130 vieringen per jaar voor bedevaartgroepen
- 3 x per jaar kerstconcert
- Concert voor het openen van de meimaand
- Dagelijks geopend
 - Winter: 7u30- 17u00
 - Zomer: 7u30- 19u00

2.3.8. SAMENVATTING

- Kleine kerk, geen kolommen, mooi interieur
- Bedevaartsoord = restricties?
- Unieke ligging
- Verschillende bijgebouwen = opportuniteit
- Mariapark = opportuniteit
- Voldoende parking

2.4. SINT-LAURENTIUSKERK WURFELD

2.4.1. OMGEVINGSANALYSE

Wurfeld is een gehucht ten westen van de kern van Maaseik. Oorspronkelijk was Wurfeld een onderdeel van de parochie Aldeneik, maar later werd het een autonome parochie. De kerk bevindt zich in het midden van het gehucht. De laatste jaren heeft het centrum van Maaseik zich steeds meer uitgebreid in de richting van Wurfeld met als gevolg dat het vandaag meer een perifere woonwijk is dan een op zichzelf staand gehucht. Er zijn maar een beperkt aantal faciliteiten aanwezig in Wurfeld.

2.4.2. JURIDISCH-PLANOLOGISCH CONTEXT

Juridisch-planologisch ligt de kerk deels in 'woongebied' volgens het gewestplan Limburgs Maasland van 1 september 1980. De kerk zijn sinds 1 februari 2018 aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed binnen de wetgeving Onroerend Erfgoed.

2.4.3. BEREIKBAARHEID

De kerk is zowel per fiets als auto goed bereikbaar. Er bevinden zich 22 parkeerplaatsen op een parking tegenover de kerk en nog ± 25 plaatsen naast de weg. Er is tevens een fietsenstalplaats aan de overkant van de straat.

2.4.4. BRANDVEILIGHEID EN INBRAAKGEVOELIGHEID

Qua brandveiligheid is de kerk voorzien van 2 nooduitgangen. De brandweer kan zich in geval van calamiteit enkel voor het gebouw positioneren. Qua inbraakgevoeligheid scoort de kerk redelijk goed. Vanop het openbaar domein is de kerk goed zichtbaar en door zijn ligging

tussen de woningen is er sociale controle aanwezig. Er zijn echter wel een aantal blinde hoeken.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

2.4.5. CONSTRUCTIEVE ANALYSE

Ruwbouw

De neogotische kerk werd gebouwd in 1900. In 1953 werd de kerk uitgebreid ter hoogte van het schip. De kerk is een open kerk zonder kolommen met hoofd- en dwarsbeuk, zijbeuken (uitbreiding 1953), koor en achterliggende sacristie. De kerk is opgebouwd uit metselwerk met een gevelafwerking in staand verband. De zijbeuken zijn toegankelijk gemaakt door middel van grote openingen die in de originele buitenwanden van de kerk zijn gemaakt. Het exterieur bevat metselwerk steunberen en een metselwerk kroonlijst in dropmotief.

Omwille van het bouwjaar is het niet verwonderlijk dat er op verschillende plaatsen in het gebouw koudebruggen terug te vinden zijn. Er zijn geen sporen van vochtproblemen of scheuren terug te vinden. De gevels werden in de loop der jaren niet geïsoleerd.

Dakwerken

De daken zijn afgewerkt met leien op een houten dakstoel. Deze dakstoel is aangetast door houtworm en niet toegankelijk voor herstel of behandeling. De verschillende daken worden met behulp van loden stukken op elkaar aangesloten. Het geheel is uitgerust met een houten

bebording. Het dak werd niet geïsoleerd. Er zijn geen ladderhaken of dakkapellen aanwezig. De regenwaterafvoer gebeurt via zinken leidingen. Er is geen bliksemafleider aanwezig.

Torenuitrusting

De kerk heeft een bescheiden klokkentoren op het dak. Deze heeft een houten opbouw en is verstevigd met een staalstructuur. Er hangt één klok met een luidsysteem met mechanische bediening. De spits is afgewerkt met leien en is afgetopt met een ijzeren kruisbeeld.

Schrijnwerk

Het portaal in de westgevel is een geprofileerde spitsboogdeur in een omlijsting van helderrode bakstenen. Erboven is een spitsboogvormig tweelicht terug te zien met daarboven een Sint-Laurentiusbeeld. De rest van de gevels bevat spitsboogvensters in een omlijsting van geprofileerde helderrode bakstenen (vormstenen) en een natuurstenen maaswerk. Deze zijn voorzien van zowel blanke als gekleurde glas-in-lood-ramen. De dorpels zijn uit blauwe hardsteen. Plaatselijk hebben ramen ook aan de binnenzijde een ijzeren traliwerk (diefijzers). Het buitenschrijnwerk is uit hout en werd groen geschilderd. De ramen aan de sacristie zijn uitgerust met smeedijzeren tralies. Hang- en sluitwerk is recent. Het binnenschrijnwerk is tevens uit hout in natuurkleur.

Vloeren

De vloer is geplaatst op volle grond. Er zijn in de kerk en de bijgebouwen verschillende soorten vloerafwerkingen terug te vinden. Het hoofdaltaar is hoger gelegen en bereikbaar via enkele marmeren treden. In het koor liggen marmeren tegels in ruitvorm met zwarte natuurstenen naden. Het doksaal heeft een houten vloerafwerking en de overige zones zijn afgewerkt met een keramische tegel. Plaatselijk zijn er ook cementtegels terug te vinden met een bloemenmotief.

Afwerking wanden en plafonds

De kerk is vrij sober afgewerkt. De muren zijn bepleisterd en beschilderd maar bijna uitsluitend wit gehouden. Plaatselijk zijn ornamenten geaccentueerd met gouden verf. Het plafond in de hoofdbeuk is een groot spitsgewelf met ribben die steunen op geornamenteerde sokkeltjes. Het plafond werd afgewerkt met houten planken en wit geschilderd. Ook het plafond in het koor werd op deze manier afgewerkt. De sacristie heeft een bepleisterd plafond. Het geheel is in redelijk goede staat.

Aan de kopgevel werd een voorzetwand geplaatst. Dit kan te maken hebben met doorslaand vocht. De voorzetwand is vuil en de naden tekenen zich af.

Technieken

De kerk wordt verwarmd met warme lucht, op zijn beurt verwarmd door stookolie. De verwarming is niet permanent aan. De leidingen zijn zowel verwerkt in de muren als in opbouw.

Het is niet geweten of het gebouw is geaard. Dit is niet waarschijnlijk wegens het ontbreken van een bliksemgeleiding. De kerk is wel uitgerust met een klokkenluidstelsel.

Verbruik

Stookolie:

- 1500-2000 liter (jaar 2019)

Elektriciteit:

- 750-1250 kWh (jaar 2019)

Water:

- 5m³ (jaar 2019)

Cijfers aangeleverd door kerkfabriek Wurfeld.

2.4.6. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De oorspronkelijke Sint-Laurentiuskapel bevond zich onmiddellijk ten zuiden van het kasteel van Wurfeld en was een stichting van 1640 van de gebroeders Willem en Jacob Croll, kanunniken van het Maaseiker kapittel. Ze werd bediend door de kruisheren. De goederen van de gebroeders Croll komen na hun dood in het bezit van R.N.J. Smets, deken van de collegiale kerk van Maaseik; daarna in het bezit van Verschuyt.

De kapel wordt tijdens de Franse periode niet verkocht. In 1840 wordt A. Eyckholt, heer van Visserweert, eigenaar van het kasteeltje en de kapel van Wurfeld. Door huwelijk gaan de goederen over naar de familie Nagels. Ludovic Nagels laat de oude kapel van Wurfeld afbreken en in 1900 een nieuwe bouwen, op de huidige plaats.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed :

- Beeld van Sint-Laurentius, gepolymeerd hout (eerste helft 18de eeuw).
- Neogotisch altaar, hout en koper (circa 1900)
- Neogotische communiebank, thans altaar (circa 1900)
- Twee neogotische biechtstoelen, eik (circa 1900).
- Neogotische glasramen (circa 1900).

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Sint-Laurentiuskapel

2.4.7. HUIDIG GEBRUIK

Volgende cijfers van het huidige gebruik van de kerk van Wurfeld werden ons bezorgd bij de start van de opmaak van het kerkenbeleidsplan:

- Misvieringen: 12
- Begravenissen en huwelijken: ±10
- Doopvieringen: 12x/jaar
- Andere (Witte Donderdag,...): 3x/jaar
- Concerten: 2-3x/jaar

- School 3x/jaar

Dit komt ongeveer neer op zo'n 43 activiteiten per jaar. De kerk is daarmee zo'n 80 uur 'open' voor het grote publiek.³

2.4.8. SAMENVATTING

- Kleine kerk tussen woningen > weinig ruimte
- Bijbouw op een niet-correcte manier ingeplant (glas-in-lood ramen deels bedekt)
- Geen zichtlocatie
- Klein dorp
- Fietsroutenetwerk passeert er niet
- Klokken luiden niet
- Aan de rand van recreatiegebied = opportuniteit
- Ontsluiting mogelijk langs voor- en achterzijde
- Parkeerplaats = ok maar gedeeld

2.5. SINT-LAMBERTUSKERK NEEROETEREN

2.5.1. OMGEVINGSANALYSE

Neeroeteren is een van de drie deelgemeenten van de fusie Maaseik. Het dorp ligt centraal in de gemeente en ligt op de grens van het Kempisch Plateau en het [Maasland. Net](#) als Opoeteren dankt Neeroeteren haar naam aan de Oeter (Bosbeek), een beek die door alle drie de deelgemeenten stroomt. De kerk ligt centraal in het dorp en wordt omgeven door een kerktuin. Rondom de kerk liggen tal van faciliteiten. Zo vinden we een supermarkt, een bakkerij en verschillende horecazaken terug in de nabijheid van de kerk.

2.5.2. JURIDISCH-PLANOLOGISCHE CONTEXT

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied met culturele historische en/of esthetische waarde' volgens het gewestplan Limburgs Maasland van 1 september 1980. De kerk is sinds 21 september 1936 opgenomen als beschermd monument in het kader van de wetgeving Onroerend Erfgoed.

2.5.3. BEREIKBAARHEID

De kerk heeft een vrij grote signalatiewaarde omwille van zijn imposante toren. De kerk is goed bereikbaar maar biedt niet veel parkeergelegenheid. Er zijn 15 gedeelde parkeerplaatsen en 1 gedeelde mindervalideparkeerplaats. De parkeerplaatsen zijn bestemd voor bezoekers van de kerk alsook voor andere gebruikers.

De kerk ligt naast het fietsroutenetwerk en er is een stalplaats naast de kerk. De toegang naar de kerk is drempelloos.

³ De kerk is in 2023 gedesaffecteerd.

2.5.4. BRANDVEILIGHEID EN INBRAAKGEVOELIGHEID

De kerk is voorzien van vijf nooduitgangen. In geval van calamiteit kan de brandweer zich positioneren aan de hoofdingang van de kerk alsook in de Langerenstraat, de zijstraat aan de noordzijde van de kerk. De kerk is niet gecompartmenteerd. Er zijn zowel blusmiddelen als noodverlichting aanwezig. Ook werd er van het geheel een veiligheidsplan opgesteld.

De kerk scoort gemiddeld op vlak van inbraakgevoeligheid. De kerk ligt tussen de woningen en winkels en aan de straatzijdes is er voldoende sociale controle. Aan de achterzijde zijn er hoge muren en veel blinde hoeken waardoor er minder controle mogelijk is.

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.5.5. CONSTRUCTIEVE ANALYSE

Ruwbouw

De kerk werd gebouwd in 1204 in gotische stijl. In de 15^e – 16^e eeuw vond er een verbouwing plaats. De kerk is vervaardigd uit mergelsteen en maaskalksteen op een kalkstenen plint (gebouchardeerd). De toren ervoor is vervaardigd uit baksteen. De kerk bevat hardstenen steunberen. De interne draagstructuur is opgebouwd door middel van hardstenen zuilen en kruisribgewelven.

Op de plattegrond herkennen we een kruisbasiliek met een gedeeltelijk ingebouwde westtoren, een driebeukig schip van vier traveeën met een transept van één travee en een koor van twee rechte traveeën met driezijdige sluiting. Daarnaast zijn er ook nog twee sacristieën aanwezig, een neogotische aan de noordzijde tussen transept en koor en een recente aan de zuidzijde.

Ook in deze kerk is het niet verwonderlijk dat er op verschillende plekken koudebruggen terug te vinden zijn en op sommige plaatsen is ook vochtschade aanwezig. Dit is vooral te wijten aan het bouwjaar van de kerk. De gevels werden in de loop der jaren niet geïsoleerd.

Dakwerken

De hellende zadel- en lessenaarsdaken van de kerk zijn afgewerkt met leien en loden vliegers. Deze afwerking rust op een houten dakstoel uit eik. Het dak werd geïsoleerd en heeft 6 dakkapellen. Er zijn voldoende ladderhaken aanwezig. De regenwaterafvoer is vervaardigd uit koper en er is bliksemafleiding aanwezig. Ook werden de daken voorzien van duivenwering.

Torenuitrusting

De bakstenen toren is westelijk georiënteerd, vierkant en telt vier geledingen. De toren staat op een kalkstenen plint en is voorzien van vlakke hoekpilasters en afgewerkt met mergelstenen hoekverband. In de westgevel zien we twee oculi in een mergelstenen omlijsting. In de bovenste geleding staan op elke zijde twee rondboogvormige galmgaten in een mergelstenen omlijsting. In de toren hangen 3 klokken die mechanisch worden bediend. De torenspits is ingesnoerd en afgewerkt met leien. Het geheel is afgetopt met een ijzeren kruisbeeld.

Schrijnwerk

De kerk bevat glas-in-lood ramen in gekleurd en blank glas. Daarnaast zijn er ook enkele standaard ramen in blank glas aanwezig. De ramen zijn voorzien van natuurstenen dorpels. Sommige ramen zijn voorzien van natuurstenen omlijstingen. Er zijn zowel rechthoekige ramen als spitsboogvormige ramen aanwezig. Het buitenschrijnwerk is vervaardigd uit hout, net zoals het binnenschrijnwerk. De deuren zijn uitgerust met hun originele hang- en sluitwerk. Plaatselijk zijn de deuren uitgerust met eigentijdse sloten. De toegang tot de kerk gebeurt via een neoclassicistisch rondboogportaal. Deze staat in een rechthoekige kalkstenen omlijsting met druiplijst en gesculpteerde sluitsteen.

Vloeren

De vloer is geplaatst op volle grond. Het hoofdaltaar ligt op een verhoog met een marmeren trap. Er liggen verschillende vloerafwerkingen in het gebouw. Zo is het altaar afgewerkt met zwart marmer, de sacristie met een keramische tegel en de rest van de kerk met een blauwe steen met smalle voegen. De vloeren van het doksaal en de toren zijn uit hout. De trappen naar de toren zijn vervaardigd uit hardsteen. Opvallend is de natuurstenen plint aan de zijkanten van de kerk die erg hoog en breed is. Deze 'plint' werd gebruikt als armenbank.

Afwerking wanden en plafonds

De kerk heeft een royale binnenafwerking. De muren zijn wit bepleisterd en wit geschilderd. Op verschillende plaatsen werden de afbeeldingen van heiligen geschilderd op de muren. Boven de armenbanken zijn lijsten aangebracht in kleine spitsbogen. Doorheen de kerk zijn er lagen pleisterwerk weggehaald waardoor er oude, originele muurschilderingen tevoorschijn komen. Het plafond en de kruisribgewelven zijn afgewerkt met florale tekeningen in gouden en groene kleuren. In de sacristie werd een eigentijds tegelplafond gehangen. In de doopkapel hangt een houten plafond. De muren werden niet behandeld, waardoor er plaatselijk sprake is van vochtschade.

Technieken

De kerk wordt verwarmd met warme lucht, op zijn beurt verwarmd door stookolie. De verwarming is niet permanent aan. De collectoren staan in een stooklokaal met brandbeveiliging. Er is een aardingsinstallatie met bliksemafleiding aanwezig. De kerk is uitgerust met een klokkenluidstelsel alsook met een alarmsysteem.

Verbruik

Stookolie:

- Verbruik: 11.000 liter per jaar

Elektriciteit:

- 6.794 kWh per jaar

Water:

- 30 m³ per jaar

Cijfers aangeleverd door kerkfabriek Neeroeteren.

2.5.6. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De eerste stenen kerk in het dorp werd waarschijnlijk gebouwd door de abdissen van Thorn toen het gebied in hun bezit kwam, mogelijk tussen 1000 en 1100. Dit gebouw was vermoedelijk opgetrokken uit Maaskeien en hout.

Deze kerk werd vervangen toen men in de eerste helft van de 14de eeuw begon aan de bouw van de huidige kerk, met behoud van de oude toren. De abdijs van Thorn was als tiendheffer verplicht het schip en de grote klok te onderhouden. De gemeentenaren stonden in voor het onderhoud van de toren. Door de onrustige tijden en slechte economische toestand in de 15de eeuw was de kerk in die eeuw nog niet voltooid. In 1513 hernamen de werken; prinsbisschop Erard de la Marck gaf toestemming tot het verkopen van gemeentegrond voor de voltooiing, uitrusting en versiering van de kerk.

In 1540 kregen de inwoners de toelating van abdis Margaretha van Brederode om de gemeentegrond te verkopen en de toren te kunnen herstellen nadat hij in 1543 bouwvallig verklaard was. In 1708 stort de oorspronkelijk romaanse toren ten slotte in waarna de gemeente een nieuwe toren laat bouwen, die klaar is in 1719. De zuidelijke zijbeuk is een travee langer dan de noordbeuk, en strekt zich gedeeltelijk langs de toren uit; mogelijk werd bij de instorting van de oude toren in 1708 de noordbeuk beschadigd en daarom met een travee ingekort. Restauratie in 1863-71 door H. Jaminé (Hasselt). De huidige sacristie dateert van 1972-'73 en vervangt de sacristie van 1763.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed:

- Kruisweg door K. Beyaert (Brugge), (1902).
- Marianum, dubbelbeeld van vergulde en gepolychromeerde eik, Meester van Elsloo (1520-25), gerestaureerd door J. Courroit (Hasselt) in de tweede helft van de 19de eeuw;
- Apostelenbalk, eik (eind 15de eeuw);

- Beeld van Sint-Christoffel met Kind, eik, Meester van Elsloo (1520-30);
- Beeld van Sint-Sebastiaan, eik, Meester van Elsloo (1515-20);
- Beeld van Sint-Antonius abt, eik (begin 16de eeuw);
- Beeld van Sint-Barbara, eik, Jan van Steffesweert (1510-20);
- Beeld van Christus op de Koude Steen, hout, Meester van Elsloo (circa 1520);
- Beeld van Sint-Jacobus de Meerdere, eik, Meester van Elsloo (circa 1520);
- Beeld van Sint-Lucia, eik, Meester van Elsloo (1510-1515);
- Beeld van Sint-Rochus, eik, Meester van Elsloo (circa 1520);
- Beeld van Sint-Gerlachus (Relindis ?), eik, Meester van Elsloo (1520-30);
- Beeld van Sint-Lambertus, eik (1520-30);
- Beeld van Sint-Joris en de draak, eik (midden 16de eeuw);
- Beeld van Onze-Lieve-Vrouw met Kind, gepolychromeerd hout (tweede helft 19de eeuw).
- Calvarie, gepolychromeerd hout, Meester van Elsloo (1500-10)
- Onze-Lieve-Vrouw en Johannes, gepolychromeerd hout, door J. Courroit (Hasselt), (circa 1875), naar het oude model (circa 1520).
- Neogotisch hoofdaltaar, witgeschilderd hout, door P. Peeters (Antwerpen), (1896)
- Koperen tabernakel door E. Bourdon de Bruyne (Gent);
- Neogotische zijaltaren door A. Bressers-Blanchaert (Sint-Denijs-Westrem), neogotisch, eik (1898-99 en 1906).
- Neogotisch koorgestoelte, eik (circa 1895).
- Twee neogotische biechtstoelen, eik (circa 1895).
- Panelen van de voormalige preekstoel, neogotisch, L. en L. Blanchaert (Sint-Denijs-Westrem), (1903), verwerkt in het huidige altaar. Orgel (circa 1742), verbouwd in 191314 door C. Leyser (Tongeren);
- Doksaal naar ontwerp van V. Lenertz (Leuven), (1906) door P. Roemaet (Leuven).
- Muurschilderingen op het gewelf in de vorm van gestileerde bloemen (eerste helft van de 16de eeuw), gerestaureerd door L. Bressers (Gent), (1900-07);
- Muurschildering op de triomfboog met voorstelling van het Laatste Oordeel (eerste helft van de 16de eeuw), gerestaureerd door L. Bressers (Gent), (1907);
- Muurschilderingen op de zijwanden door L. Bressers (1907).
- Glasramen in het koor, neogotisch, gedateerd 1878 en 1898;
- Glasramen in het transept door J. Casier (Gent), atelier L. Grossé (Brugge), (1905);
- Glasramen in de zijbeuken, L. Grossé (Brugge), (1906).
- Grafsteen van Johannes Daniels, pastoor van Neeroeteren († 1608) met persoonsvoorstelling.

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Parochiekerk Sint-Lambertus

2.5.7. HUIDIG GEBRUIK

Volgende cijfers van het huidige gebruik van de kerk van Neeroeteren werden ons bezorgd:

- Misvieringen: 120
- Begravenissen: ±30
- Huwelijken: 10
- Doopvieringen: 10

- Gebedsvieringen 134
- Kerstconcert: 1
- School: 8
 - Eerste communie
 - Vormsel
- 52 repetities zangkoor
- ± 20 orgellessen muziekacademie Maaseik
- Vrij kerkbezoek (groepen)

Dit komt ongeveer neer op zo'n 385 activiteiten per jaar. De kerk is daarmee zo'n 500 uur 'open' voor het grote publiek.

2.5.8. SAMENVATTING

- Historische kerk te midden van een interessant landschap
- Vroegere kerkhof = tuin
- Smalle, lange kerk met interessante roerende goederen
- Technieken en brandveiligheid zijn in orde
- Erfgoed = restricties?
- Parking = klein en gedeeld
- Dringend onderhoud, vochtschade

2.6. OLV HULP DER CHRISTENEN WATERLOOS

2.6.1. OMGEVINGSANALYSE

Waterloos is een klein gehucht ten westen van Neeroeteren. Het wordt van Neeroeteren gescheiden door de Zuid-Willemsvaart en heeft een beperkt aantal faciliteiten die zich hoofdzakelijk langs de Brugstraat situeren.

2.6.2. JURIDISCH-PLANOLOGISCHE CONTEXT

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied' volgens het gewestplan Limburgs Maasland van 1 september 1980.

2.6.3. BEREIKBAARHEID

De kerk heeft nauwelijks signalisatiewaarde omwille van zijn ligging in een woonwijk en het ontbreken van een toren. De kerk is goed bereikbaar en biedt veel parkeergelegenheid. Er zijn ongeveer 45 gedeelde parkeerplaatsen. De parkeerplaatsen zijn bestemd voor bezoekers van de kerk alsook voor andere gebruikers. Er is geen specifieke fietsenstalling aanwezig.

2.6.4. BRANDVEILIGHEID EN INBRAAKGEVOELIGHEID

De kerk is voorzien van drie nooduitgangen. In geval van calamiteit kan de brandweer zich positioneren aan de hoofdingang van de kerk alsook in de Smeetsstraat, de zijstraat aan de noordzijde van de kerk. De kerk is niet gecompartmenteerd. Er zijn zowel blusmiddelen als

noodverlichting aanwezig. Ook werd er van het geheel een veiligheidsplan opgesteld. De technische installaties die zich in de kelder van de kerk bevinden zijn extra uitgerust met een automatisch brandblussysteem.

De kerk scoort goed op vlak van inbraakgevoeligheid. De kerk ligt midden in een woonwijk en er is dan ook sociale controle langs alle kanten van de omliggende woningen.

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.6.5. CONSTRUCTIEVE ANALYSE

Ruwbouw

In het gebouw zijn er naast een kerk ook twee parochiezaalen aanwezig. Extern is deze indeling niet overal even duidelijk zichtbaar. Het gebouw is een vrij moderne constructie dat in 1974 door de bouwroede werd gebouwd. Het gebouw bestaat uit traditioneel metselwerk in halfsteens verband met spouwmuur en is volledig onderkelderd. Intern is de constructie van houten portieken voorzien. De naastgelegen parochiezaal werd in twee bouwlagen opgesplitst. Hoewel het om een vrij recent gebouw gaat, bevat het toch enkele gebreken. Plaatselijk zijn er scheuren zichtbaar in het metselwerk en is er vochtschade zichtbaar. Het grootste probleem is de aanwezigheid van asbest rond leidingen en in de kelder.

Dakwerken

Het flauw hellend dak van de kerk bestaat uit betonplaten afgewerkt met roofing. De oversteken zijn gemaakt van hout en bekleed met PVC. Ook de regenwaterafvoeren zijn uit PVC.

Torenuitrusting

Er is geen toren aanwezig, enkel een luidspreker.

Schrijnwerk

De ramen in de kerk zijn vervaardigd uit betonnen kozijnen. Hierin wordt zowel blank als gekleurd glas vastgezet door middel van uitgeharde stopverf. Deze toepassing van betonnen ramen zorgt voor een zeer grote koudebrug in de gehele constructie. De ramen zijn voorzien van bakstenen dorpels. De deuren en poorten zijn van hout met origineel hang- en sluitwerk.

Vloeren

De vloer is geplaatst in opbouw. Er liggen keramische tegels in het hele gebouw. De trappen zijn in natuursteen. Plaatselijk zijn er beschadigingen aanwezig. In de vloer in de kerk werden roosters voorzien voor luchtverwarming.

Afwerking wanden en plafonds

De binnenmuren in de zone van de kerk zijn niet bepleisterd. De metselwerk wanden zijn in het zicht gelaten. Er zijn geen beschilderingen [aanwezig. Net](#) zoals de zichtbare, dubbelhoge portieken, zijn ook de plafonds vervaardigd uit hout.

In de parochiezaal werden de ruimtes wel bepleisterd en geschilderd. De portieken en balken van de tussenvloer werden afgekast (brandveiligheid). In beide ruimtes hangt er een tegelplafond met ingewerkte verlichting.

Technieken

De kelder wordt gebruikt als technisch lokaal voor het gehele gebouw. Hier bevindt zich een gasketel waarmee de luchtverwarming wordt geregeld. De leidingen zijn in opbouw geplaatst. Via roosters tegen de muur wordt de warme lucht de kerk in geblazen. De kerk is voorzien van aarding, er zou dus een bliksemafleiding voorzien kunnen worden maar die is momenteel niet aanwezig. De kerk bevat een luidsysteem zonder klokken maar met een geluidsinstallatie (speaker op het dak). Opvallend is dat het in de technische ruimte (kelder) warm is en dat er een onaangename geur hangt.

Verbruik

Gas:

- Niet opgegeven

Elektriciteit:

- € 50 per maand

Water:

- niet opgegeven

Cijfers aangeleverd door kerkfabriek Waterloos. Er werden geen hoeveelheden doorgegeven.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed:

- 2 biechtstoelen, zichtbaar van buiten
- Recent altaar
- Recent orgel
- Geen beelden
- Tabernakel

2.6.6. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

Het gebouw heeft geen cultuurhistorische waarde en is niet opgenomen in de lijst van bouwkundig erfgoed.

2.6.7. HUIDIG GEBRUIK

Bij de start van de opmaak van dit kerkenbeleidsplan vonden er 3 vieringen per maand plaats.⁴

2.6.8. SAMENVATTING

Pluspunten

- Modern gebouw, vrijstaand met voldoende ruimte rondom
- Parkeerplaats = voldoende
- Bereikbaar met openbaar vervoer > herkenningspunt
- Geen erfgoed = minder restricties
- Parochiezaal en grote kelder = opportuniteit
- Asbest !
- Onderhoud ramen > koudebruggen

2.7. SINT-DIONYSIUSKERK OPOETEREN

2.7.1. OMGEVINGSANALYSE

Opoeteren is één van de drie deelgemeenten van Maaseik en is genoemd naar de Oeter (Bosbeek). Het dorp is gelegen op het Kempisch Plateau en bestaat uit meerdere gehuchten en dorpen waarvan Opoeteren en Dorne de twee grootste zijn. De Sint-Dionysiuskerk ligt centraal in het dorp, aan de kruising van de Dilsersweg, Neeroeterenstraat en de Gruitroderlaan. In de nabijheid van de kerk bevinden zich tal van (semi-) publieke functies zoals een bakker, verschillende horecazaken en een beenhouwer.

2.7.2. JURIDISCH-PLANOLOGISCHE CONTEXT

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied' volgens het gewestplan Limburgs Maasland van 1 september 1980. De kerk is sinds 1 februari 2018 opgenomen als

⁴Ondertussen is deze kerk gedesaffecteerd.

bouwkundig erfgoed (inventarisband) en de toren is sinds 8 september 1981 opgenomen als beschermd monument in het kader van de wetgeving Onroerend Erfgoed.

2.7.3. BEREIKBAARHEID

De kerk heeft een vrij grote signalatiewaarde omwille van de imposante toren en zijn hogere ligging. De kerk is goed bereikbaar en biedt veel parkeergelegenheid op het Bosbessenpleintje en het kerkplein. Voor de kerk zijn 4 gedeelde parkeerplaatsen en 1 gedeelde mindervalideparkeerplaats. Daarnaast zijn er op het Bosbessenpleintje nog ±20 parkeerplaatsen en op kerkplein 70 plaatsen en 2 mindervalideplaatsen. De parkeerplaatsen zijn bestemd voor bezoekers van de kerk alsook voor andere gebruikers.

Voor de kerk is er een fietsenstalling ingericht. De toegang naar de kerk is ingericht met een trap en een hellingbaan voor een drempelloze toegang.

2.7.4. BRANDVEILIGHEID EN INBRAAKGEVOELIGHEID

De kerk is voorzien van drie nooduitgangen. In geval van calamiteit kan de brandweer zich positioneren aan alle vier de zijden van de kerk. De kerk is niet gecompartmenteerd. Er zijn wel blusmiddelen aanwezig maar geen noodverlichting. De technische installaties die zich in de kelder van de kerk bevinden, zijn extra uitgerust met een automatisch brandblussysteem.

De kerk scoort eerder hoog op vlak van inbraakgevoeligheid. Aan de straatzijdes is er voldoende sociale controle maar aan de achterzijde is nauwelijks controle mogelijk.

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.7.5. CONSTRUCTIEVE ANALYSE

Ruwbouw

Deze neogotische kerk werd gebouwd in 1908 en opgetrokken uit mergelsteen op een plint van gebouchardeerde hardsteen. De gotische toren is een overblijfsel van de oorspronkelijke kerk die werd gebouwd in de 13de eeuw. Het exterieur bevat mergelstenen steunberen. De interne draagstructuur is vervaardigd uit hardstenen zuilen met kruisribgewelven. De kerk bevat een kleine kelder en een zolderruimte. Ook in deze kerk is het niet verwonderlijk dat er op verschillende plekken koudebruggen terug te vinden zijn, dit is vooral te wijten aan het bouwjaar van de kerk.

In zijn huidige vorm zien we een neogotische kruisbasiliek, waarvan de plattegrond een driebeukig schip van vier traveeën beschrijft, met voorstaande westtoren, een transept van één travee en een koor van twee rechte traveeën met driezijdige sluiting. Aan elke zijde zien we een zijkoor van twee rechte traveeën met tweezijdige sluiting tegen de rechte koortravee en een vrijwel losstaande sacristie aan de zuidzijde.

Dakwerken

De hellende daken van de kerk zijn afgewerkt met leien en loden vliegers. Deze afwerking rust op een houten dakconstructie die niet werd geïsoleerd. Er bevinden zich 4 dakkapellen in de zone van de kerk en één dakkapel in de zone van de sacristie. Enkel aan de toren zijn er ladderhaken aanwezig. De regenwaterafvoer gebeurt via zinken leidingen en houten bakgoten. Deze laatste zijn verweerd en in slechte staat. Priemtasten dienen uit te maken of

een globale restauratie van de daken aan de orde is, om verdere schade (intern en extern) te voorkomen. Er is een bliksemafleiding aanwezig en dus weten we dat de kerk geaard is.

Torenuitrusting

De toren dateert van 1571 en is westelijk georiënteerd. De toren telt drie geledingen. Hij is opgebouwd uit mergelsteen en staat op een plint van kalksteenblokken. De torenspits is ingesnoerd en afgewerkt met leien. De acht aanwezige galmgaten zijn spitsboogvormig. De toren is uitgerust met een luidsysteem en is toegankelijk via het balkon en enkele gekeurde ladders. Ondanks deze ladders is de trappentoren niet helemaal veilig te betreden.

Schrijnwerk

De kerk bevat spitsboogvensters in zowel blank als gekleurd glas-in-lood. De ramen hebben een omlijsting en maaswerk van mergelsteen. Dorpels in hardsteen. Er is nergens voorzetbeglazing voorzien. Zowel binnen- als buitenschrijnwerk is uit hout. De kerk bevat ter hoogte van de sacristie een dakkoepel, ingevuld met gekleurd glas-in-lood. Het hang- en sluitwerk is zowel origineel als eigentijds. De hoofdingang bevindt zich in de toren, in een korfboogportaal met een neogotische, spitsboogvormige omlijsting.

Vloeren

De vloer is geplaatst op volle grond en bestaat uit cementtegels in kleurrijke patronen. Het hoofdaltaar ligt enkele treden hoger dan de vloer in het schip. In de berging en de sacristie liggen respectievelijk een hardstenen en een houten vloer. Plaatselijk zijn enkele tegels beschadigd. De trap naar het balkon is in natuursteen.

Afwerking wanden en plafonds

De kerk bevat een sober doch imposante afwerking. De muren werden niet bepleisterd, enkel plaatselijk beschilderd. De mergelstenen muren zijn grotendeels vervuild en plaatselijk verweerd. Aan de zijkanten is een hoge handstenen plint zichtbaar, in hetzelfde vlak als de mergelstenen muur. De plafonds zijn tevens uit mergelsteen. De kruisribgewelven worden gedragen door geornamenteerde consoles. Tussen de hoofd- en zijbeuken bevinden zich spitsbogen, tevens uit mergelsteen, die rusten op de kalkstenen zuilen. Verder werden de muren geornamenteerd met lisenen en spitsboogfriezen. In de doopkapel is de vochtschade het meest zichtbaar (veroorzaakt door schade aan de daken en goten).

Technieken

In de kelder is er een apart technisch lokaal voorzien. Deze is via buiten bereikbaar. Hier bevindt zich een stookolieketel waarmee de luchtverwarming wordt geregeld. De leidingen zijn in opbouw geplaatst. Via roosters in de vloeren wordt de warme lucht de kerk in geblazen. De kerk is voorzien van aarding en er is een bliksemafleiding aanwezig. De kerk bevat een luidsysteem en een geluidsinstallatie.

Verbruik

Stookolie:

- 10.000 liter per jaar

Elektriciteit:

- 4.500 kWh per jaar

Water:

- 15 m³ per jaar

Cijfers aangeleverd door kerkfabriek Opoeteren.

2.7.6. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De kerk van Opoeteren werd vrij laat gesticht door de graven van Loon, waarschijnlijk in de 12de eeuw. In 1274 werd een gotisch koor aan de bestaande kerk toegevoegd. Het huidige middenschip dateert waarschijnlijk uit de 15de eeuw. In 1522 werden zijbeuken aan het schip aangebouwd; in 1571 werd de toren herbouwd en de noordkapel toegevoegd, beide in laatgotische stijl. In 1905-'06, onder pastoor D. Verdurmen, werd de kerk, behalve het middenschip, de toren en de noordkapel, afgebroken en herbouwd in neogotische stijl door V. Lenertz (Leuven) en H. Martens (Stevooort). De toren werd met zes meter verhoogd.

Belangrijkste meubilair en roerend erfgoed:

- Beeldengroep Piëta, gepolychromeerd hout, laatgotisch, Limburg (circa 1520);
- Beeld van Onze-Lieve-Vrouw met scepter en Kind, gepolychromeerd hout, Mechelen (eerste helft 16de eeuw);
- Beeld van Onze-Lieve-Vrouw met Kind en duif, gepolychromeerd hout, laatgotisch, Maasland (1430?);
- Beeld van Sint-Dionysius, gepolychromeerd hout, Maasland (1540-50);
- Beeld van Jezus aan het kruis, gepolychromeerd hout (19de eeuw).
- Geschilderde kruisweg, olieverf op metaalplaat door L. Beyaert (1900-10).
- Hoofdaltaar met gesculpteerde voorstelling van de Geboorte, de Calvarie en de Verrijzenis, eik, neogotisch door F. Gussé (1906);
- Noordzijaltaar met gesculpteerde voorstelling van de Boodschap aan Maria en de Kroning van Maria, eik, neogotisch door F. Gussé (1907);
- Zuidzijaltaar met voorstellingen uit het leven van Sint-Dionysius, eik, neogotisch (1907).
- Doopvont met vier maskers, hardsteen, Maasland (1530-40) met deksel, messing (eerste helft 19de eeuw).
- Wijwatervat, hardsteen, Romaans (13de eeuw).
- Grafsteen van Margarita Borman († 1539), echtgenote van Jan van Mewen de Keerberch.

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Parochiekerk Sint-Dionysius

2.7.7. HUIDIG GEBRUIK

Volgende cijfers van het huidige gebruik van de kerk van Opoeteren werden ons bezorgd:

- Misvieringen op reguliere basis: ±104
- Misvieringen (trouw, begrafenis,...): ±25
- Vieringen (Doop,...): ±12

- Eerste communie
- Heilig Vormsel
- Kerstconcert
- Kruisweg

Dit komt ongeveer neer op zo'n 145 activiteiten per jaar. De kerk is daarmee zo'n 200 uur 'open' voor het grote publiek.

2.7.8. SAMENVATTING

- Mooie kerk, uniforme bouwstijl
- Parking = ok
- Gunstige ligging met uitdagend reliëf
- Vandalisme
- Dringend nood aan restauratie bakgoten en schrijnwerk
- Veel achterstallig onderhoud

2.8. SINT-DONATUSKERK DORNE

2.8.1. OMGEVINGSANALYSE

Dorne is het meest westelijke dorp van Maaseik en is gelegen op het Kempisch Plateau. De Sint-Donatuskerk ligt centraal in het dorp, aan de Weg naar As en er zijn slechts een beperkt aantal publieke functies aanwezig in het dorp.

2.8.2. JURIDISCH-PLANOLOGISCHE CONTEXT

Juridisch-planologisch ligt de site van de kerk in 'woongebied' volgens het gewestplan Limburgs Maasland van 1 september 1980. De kerk is sinds 1 februari 2018 opgenomen als vastgesteld bouwkundig erfgoed (inventarispan) in het kader van de wetgeving Onroerend Erfgoed.

2.8.3. BEREIKBAARHEID

De kerk is een moderne kerk zonder toren en heeft een vrij lage signalisatiewaarde. De kerk is goed bereikbaar en biedt voldoende parkeergelegenheid. Er zijn ± 46 gedeelde parkeerplaatsen en 1 gedeelde mindervalideparkeerplaats achter de kerk. Daarnaast zijn er ook nog ± 30 plaatsen op het plein. Naast en voor de kerk zijn er ook meer dan voldoende stalplaatsen voor fietsen.

2.8.4. BRANDVEILIGHEID EN INBRAAKGEVOELIGHEID

De kerk is voorzien van drie nooduitgangen. In geval van calamiteit kan de brandweer zich volledig rond de kerk positioneren. De kerk is niet gecompartmenteerd en er zijn geen blusmiddelen en noodverlichting aanwezig.

De kerk scoort eerder goed op vlak van inbraakgevoeligheid. De kerk is omgeven door woningen dus er is veel sociale controle. De ramen tot op de grond zijn wel gevoeliger voor inbraak en vandalisme.

We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.8.5. CONSTRUCTIEVE ANALYSE

Ruwbouw

Deze hedendaagse kerk werd gebouwd in 1991. Het is een moderne kerk met vierkant grondplan. De kerk is opgebouwd uit geïsoleerde spouwmuren met metselwerk in halfsteens verband. De kerk is slechts één verdieping hoog en bevat intern enkel vier hoekkolommen die, samen met de dragende buitenwanden, het dak dragen. De kerk beschikt niet over een kelder. In de sacristie werd er een houten tussenvloer geplaatst waarop extra bergruimte werd voorzien. Er zijn geen zichtbare scheuren of vochtproblemen. De koudebruggen zijn beperkt.

Dakwerken

Het tentdak is opgebouwd uit stalen portieken met ronde buizen. Het dak is bedekt met stalen dakpanelen met dubbele opbouw en akoestische en thermische isolatie. Op het dak bevindt zich een bescheiden klokkentoren met een kruisbeeld. De regenwaterafvoer is vervaardigd uit koper. Het tentdak vertoont algen- en mosgroei.

Schrijnwerk

Het volledige gebouw is voorzien van dubbel glas in een houten schrijnwerk. Op verschillende plaatsen zijn er dwarse sierkruisen aangebracht in het blank glas. Er zijn zowel bakstenen als natuurstenen dorpels aanwezig en overal is er eigentijds hang- en sluitwerk. Het

binnenschrijnwerk bestaat uit volle houten panelen met PVC krukken alsook deuren met glazen invulling. Door de grote glaspartijen valt er veel natuurlijk licht in deze kerk.

Vloeren

De vloer is geplaatst op volle grond en werd uitgerust met vloerverwarming. In het hele bouwwerk is de vloerafwerking hetzelfde, namelijk blauwe hardsteen met grote voegen. Ook hier is het altaar hoger gelegen en bereikbaar via enkele treden die mee betegeld zijn. Plinten eveneens in blauwe hardsteen. De berging werd uitgerust met een houten tussenvloer, afgewerkt met OSB platen.

Afwerking wanden en plafonds

De binnenzijden van de muren zijn afgewerkt in dezelfde gevelsteen als het exterieur. De wanden werden niet bepleisterd noch beschilderd. In één van de wanden werd een nis uitgespaard waarachter de biechtstoel werd geplaatst. Het plafond bestaat uit geperforeerde platen, die bijdragen aan de goede akoestiek in deze ruimte.

Technieken

Er is een apart technisch lokaal voorzien, achter het altaar, waar de verwarmingsketel op gas zich bevindt. Deze is gekoppeld aan een vloerverwarming met doorstroom. De collector hiervan staat achteraan in de kerk. Er is een RVS rookgasafvoer aanwezig. Alle leidingen zijn ingebouwd en er is geen brandmeldcentrale aanwezig. Er is wel een aardingsinstallatie aanwezig, doch zonder bliksemafleiding.

Verbruik

Stookolie:

- ?

Elektriciteit:

- ?

Water:

- ?

Er werden geen cijfers aangeleverd door de kerkfabriek Dorne.

2.8.6. CULTUURHISTORISCHE WAARDE

Het gebouw heeft geen cultuurhistorische waarde en is niet opgenomen in de lijst van bouwkundig erfgoed.

2.8.7. HUIDIG GEBRUIK

Volgende gegevens van het huidige gebruik van de kerk van Dorne werden ons bezorgd:

- Diensten met feestdagen
- Enkele begrafenissen
- Viering Padre Pio
- Repetities zangkoor

Dit komt ongeveer neer op zo'n 50 activiteiten per jaar. De kerk is daarmee zo'n 165 uur 'open' voor het grote publiek.

2.8.8. SAMENVATTING

- Moderne kerk
- Multifunctioneel gebouw
- Technisch tamelijk goed in orde
- Goede ligging
- Voldoende parking
- Makkelijk bereikbaar met openbaar vervoer

3. HET PARTICIPATIEVE LUIK

3.1. OPZET

Om tot een gedragen plan te komen is het van onmisbaar belang de lokale gemeenschap te bevragen en mee te laten denken over nieuwe (aanvullende) neven- of herbestemmingen van 'hun' kerk. Er werd gekozen om dat te doen via brainstormavonden. Deze avonden vonden plaats in de kerken van Neeroeteren (30 september 2020), Maaseik (8 oktober 2020), Aldeneik (15 oktober 2020) en Opoeteren (15 september 2021 – uitstel door coronamaatregelen).

3.2. COMMUNICATIE

De oproep om deel te nemen aan de brainstormsessies werd zo breed mogelijk verspreid:

- Grenskrant en gemeentelijk infoblad
- Website en social media van Stad Maaseik
- Brief of e-mail aan alle voorzitters en secretarissen van alle Maaseiker verenigingen
- Uitsturen van een persbericht met als resultaat een redactioneel artikel in Het Belang van Limburg, TVL en Grensland Actueel.

3.3. AGENDA VAN DE AVONDEN

De brainstormavonden werden gemodereerd door Rick De Leeuw en hadden een vast verloop.

Rick de Leeuw verwelkomde de aanwezigen en nodigde de schepen van erediensten van de Stad Maaseik (Mevr. Ann-Sofie Custers) of de burgemeester (Dhr. Johan Tollenaere) en iemand van het studie bureau naar voren. De schepen/burgemeester lichtte kort toe hoe de stad en de kerken zich tot elkaar verhouden inzake subsidiëring en benadrukte de nood aan een kerkenbeleidsplan. De spreker van het studieteam gaf een uiteenzetting over de analyse van de omgeving van de kerk en de constructie en toestand van het gebouw.

Om de aanwezigen te stimuleren om verder te denken dan 'standaardoplossingen' zoals 'een concert of tentoonstelling' en uit hun comfortzone te halen werden vervolgens enkele tientallen voorbeelden getoond van opvallende neven- en herbestemmingen in binnen- en buitenland als 'best practices'.

Vervolgens werden de aanwezigen gevraagd om zelf na te denken over mogelijke bestemmingen van de kerk. Als leidraad gaven we hen volgende vragen mee:

- Waar heeft de gemeenschap nood aan?
- Wat zien jullie als mogelijke bestemmingen?
- Gaat het dan om her- of nevenbestemming?

De aanwezigen kregen de kans om hun ideeën op te schrijven en er bij een drankje over te praten met andere aanwezigen.

Na een kwartier werden de kaartjes opgehaald en overliep Rick De Leeuw de mogelijke ideeën in groep, waarbij hij polste naar de redenering van de schrijver, en op zoek ging naar gelijkgestemde of net tegengestelde ideeën. Dit zorgde voor een interactieve en boeiende brainstormsessie.

De kaartjes werden zichtbaar op een matrix geplakt, waarbij gekeken werd naar de functie (cultuur, zingeving, gemeenschapsvoorziening, commercieel, recreatie en wonen), neven- of herbestemming, publieke toegankelijkheid of niet en de (on)omkeerbaarheid van de ideeën.

Op het einde van de brainstorm werden de voorlopige eerste conclusies van de voorstellen geformuleerd en werd een oproep gedaan om er verder over na te denken en mogelijke nieuwe ideeën door te sturen naar het studie bureau.

Zie voorbeeld brainstormsessie Sint-Annakerk Aldeneik

3.4. RESULTATEN

Op de vier brainstormavonden waren in totaal 260 personen aanwezig. Het ging over het algemeen vooral om personen van hogere leeftijd. In totaal werden 212 kaartjes ingeleverd, met daarop 391 ideeën, waarvan 41 unieke ideeën. Hieronder volgt per kerk een korte samenvatting van de resultaten.

3.4.1. NEEROETEREN

- 71 aanwezigen
- 27 kaartjes
- 32 ideeën, waaronder: museum, cultuurcentrum, kinderopvang, concertzaal, ontmoetingshuis, archiefruimte heemkundige kring, tentoonstellingen, kunstgalerij
- 62% van de ideeën pleitte voor een nevenbestemming, 20% voor een herbestemming en 18% wenste een behoud als exclusief kerkgebruik.
- 20% van de ideeën had betrekking op gemeenschapsvoorzieningen, 62% hiervan lag in de culturele richting. Tot slot was 18% van de ideeën gelinkt aan een exclusief behoud van de kerkfunctie.
- Alle ideeën hielden een publieke functie van het gebouw in
- Slechts 5% van de ideeën bracht een onomkeerbaarheid met zich mee.

3.4.2. WATERLOOS

- 71 aanwezigen
- 31 kaartjes

- 45 ideeën, waaronder: een zwembad, bibliotheek, fitnesscentrum, filmvoorstellingen, streekproductenmarkt, danszaal, jeugdhuis, sociale werkplaats, ontmoetingscentrum, kinderopvang, sociale woningen, ...
- 69% van deze ideeën zijn voorzieningen voor de gemeenschap. 7% baadt in de culturele sfeer. Commerciële invullingen zijn goed voor 18%. 2% dacht in de recreatieve richting en 4% dacht aan een woonfunctie.
- 84% van de ideeën zijn opgevat als herbestemming, 16% als nevenbestemming.
- In 96% van de gevallen blijft het gebouw publiek toegankelijk.
- Slechts 16% van de ideeën zijn omkeerbaar, dus gelijk aan het aandeel nevenbestemmingen.

3.4.3. MAASEIK

- 85 aanwezigen
- 27 kaartjes
- 45 ideeën, waaronder: toeristisch kantoor, energieopwekker met zonnepanelen, museum, concertzaal, tentoonstellingsruimte, uitkijkpunt in kerktoren, gemeenschapscentrum, appartementen, ...
- 80% van de ideeën suggereert een culturele invulling. Gemeenschapsvoorzieningen en toerisme & recreatie stonden beide in voor 7% van de ideeën. 4% had betrekking op een commerciële invulling. Ten slotte wenste men bij 2% van de ideeën het behoud van de huidige functie.
- 28% van de ideeën zijn opgevat als herbestemming, 70% als nevenbestemming en 2% wenst een behoud als exclusief kerkgebouw.
- In alle gevallen blijft het gebouw publiek toegankelijk.
- 62% van de ideeën zijn omkeerbaar.

3.4.4. HEPPENEERT

- 85 aanwezigen
- 16 kaartjes
- 9 ideeën, waaronder: infopunt voor wandelroutes, uitkijkpunt naar de Maas, concerten, beeldende kunst in het park, zingevingsgebied, strooiweide, ruimte voor yoga en meditatie.
- 17% van de ideeën zaten in de culturele sector. Recreatieve ideeën waren goed voor 11%. Tot slot waren 22% van de ideeën te catalogiseren in de zingevings sfeer. 50% koos voor behoud van huidig gebruik.
- 50% van de ideeën gingen om een nevenbestemming, 50% wenste het huidige gebruik te behouden.
- 100% van de ideeën bleef publiek toegankelijk en omkeerbaar.

3.4.5. ALDENEIK

- 51 aanwezigen
- 31 kaartjes
- 49 ideeën, waaronder: Toeristisch kantoor, fietsen door de kerk, B&B, brasserie, streekproductenmarkt, evenementenlocatie, hippiemarkt, museum, tentoonstellingen, ontmoetingscentrum, ...
- 69% van de ideeën had betrekking op een culturele bestemming. 16% ervan lag in de commerciële richting. 7% wenste een gemeenschapsvoorziening en 4% een recreatieve

bestemming. Tot slot was 4% van de ideeën gelinkt aan een exclusief behoud van de kerkfunctie.

- 53% van de ideeën was voor een nevenbestemming, 43% voor een herbestemming en 44% wenste een behoud als exclusief kerkgebruik.
- 96% van de ideeën hielden een publieke functie van het gebouw in
- 31% van de ideeën bracht een onomkeerbaarheid met zich mee.

3.4.6. WURFELD

- 51 aanwezigen
- 27 kaartjes
- 41 ideeën, waaronder: een toegangspoort naar de Tösch, vakantiehuis, B&B, brasserie, medisch centrum, veilinghuis, incubator, binnenspeeltuin, tentoonstellingsruimte, uitbreiding school, kinderopvang, woning, ...
- 44% van deze ideeën zijn voorzieningen voor de gemeenschap. 8% baadt in de culturele sfeer. Commerciële invullingen zijn goed voor 24%. 12% dacht in de recreatieve richting en 10% dacht aan een woonfunctie.
- 90% van de ideeën zijn opgevat als herbestemming, 10% als nevenbestemming.
- In 61% van de gevallen blijft het gebouw publiek toegankelijk.
- Slechts 39% van de ideeën zijn omkeerbaar.

3.4.7. OPOETEREN

- 64 aanwezigen
- 28 kaartjes
- 41 ideeën, waaronder: bezoekerscentrum Duinengordel, fietscentrum, fietsen door de kerk, skatepark, B&B, brasserie, streekproductenmarkt, supermarkt, binnenspeeltuin, museum, ...
- 19% van de ideeën suggereert een culturele invulling. Gemeenschapsvoorzieningen stond in voor 13% van de ideeën. 22% had betrekking op een commerciële invulling. Recreatie & toerisme vertegenwoordigde 16% van de ideeën. 8% van de ideeën ging over zingeving en 2% over wonen. Ten slotte wenste men bij 16% van de ideeën het behoud van de huidige functie.
- 39% van de ideeën zijn opgevat als herbestemming, 45% als nevenbestemming en 16% wenst een behoud als exclusief kerkgebouw.
- In 87% van de gevallen blijft het gebouw publiek toegankelijk.
- 61% van de ideeën zijn omkeerbaar.

3.4.8. DORNE

- 64 aanwezigen
- 27 kaartjes
- 58 ideeën, waaronder: Toeristisch kantoor, skatepark, B&B, feestzaal, brasserie, fitness, wellness, supermarkt, binnenspeeltuin, gemeenschapscentrum, bibliotheek, gedeelde werkplek, uitbreiding school, dagopvang senioren, kinderopvang, ...
- 49% van de ideeën gingen over gemeenschapsvoorziening, 14% van de ideeën zaten in de culturele sector. Commerciële ideeën waren goed voor 28%. Tot slot waren respectievelijk 2% en 5% van de ideeën te catalogiseren in de zingevings- en toeristische sfeer. 2% koos voor behoud van huidig gebruik.

- Slechts 12% van de ideeën gingen om een nevenbestemming, 86% ging voor een herbestemming en 2% wenste het huidige gebruik te behouden.
- 83% van de ideeën bleef publiek toegankelijk en 85% was onomkeerbaar.

3.5. SAMENVATTING

3.5.1. ENKELE NUANCERINGEN

Het organiseren van dergelijke brainstormsessies is belangrijk om een maatschappelijk draagvlak te creëren, maar de resultaten moeten wel enigszins genuanceerd worden.

Profiel van de deelnemer

Het profiel van de deelnemer aan de sessies is deze van een gemotiveerde 'amateur'. Het feit dat er 41 unieke ideeën zijn geopperd op in totaal 391 kaartjes bewijst dit. Men kan niet verwachten van het brede publiek om op 1 avond het volledige kader te bevatten en direct met de goede passende oplossing te komen.

In de verdere visievorming willen we als opdrachtgever / ontwerper het onderscheid behouden tussen 'het eenmalige creatieve idee ten opzichte van de massa van platgetreden paden'. Het is niet omdat een idee veelvuldig is geopperd dat dit het beste idee is!

Nevenbestemming vs herbestemming

Op de vraag aan de aanwezigen of een nieuwe functie gezien moet worden als een neven- of een herbestemming is onderstaand antwoord gekomen:

We kunnen dus besluiten dat 48% van de aanwezigen de hoofdbestemming van het gebouw wil behouden voor de [eredienst. Net](#) iets meer dan de helft geeft aan af te willen stappen van de hoofdbestemming eredienst en over te willen gaan naar een herbestemming.

4. VISIE: KERK PER KERK

Met de analyse en het participatieve luik in het achterhoofd wordt in dit hoofdstuk de visie per kerk besproken waarbinnen gezocht kan worden naar een neven- of herbestemming.

4.1. KADER

Er worden een aantal krijtlijnen uitgezet bij het bepalen van het ambitieniveau van het kerkenbeleidsplan en het her- of nevenbestemmen van de parochiekerken.

4.1.1. KERKENBELEIDSPLAN 2016

In een niet zo ver verleden werd er voor de Stad Maaseik een kerkenbeleidsplan opgemaakt. Na een inventarisatiefase werd er geopteerd om:

- De kerken van Maaseik Centrum, Neeroeteren en Opoeteren te behouden als hoofdkerk
- De andere kerken te behouden voor de eredienst eventueel in combinatie met een nevenbestemming, die evenwel nog vorm moest krijgen
- Enkel de kerk van Dorne kwam in aanmerking voor een herbestemming, zonder verdere concretisering van wat deze herbestemming zou kunnen inhouden.

In de tussentijd (2016 – 2022) is er van een effectieve her- of nevenbestemming van één of meerdere kerken nog geen sprake geweest. In een aantal kerken zijn de erediensten drastisch teruggeschroefd of helemaal stopgezet maar een effectieve omslag is (nog) niet gemaakt. Dit document heeft de ambitie om handvaten aan te reiken om nu wel tot actie over te gaan binnen het hieronder gestelde kader.

4.1.2. GEBRUIKSFREQUENTIE VERSUS INVESTERINGEN

Zoals reeds aangehaald heeft de stad als verplichting de exploitatie- of investeringstekorten van kerkfabrieken bij te passen. Voor de stad Maaseik bedraagt deze jaarlijkse bijdrage (exploitatie en investering) samen gemiddeld 293.717,83 euro⁵. Als we het aantal momenten dat een kerk geopend is en het aantal personen die gebruik maken van deze gebouwen aftoetsen aan de gemeenschapsmiddelen die jaarlijks naar deze gebouwen vloeien kan volgende vraag gesteld worden: Vanaf welk moment staan de gemeenschapsmiddelen die aangewend worden om kerkfabrieken te ondersteunen in verhouding tot het aantal personen dat van de gebouwen gebruik maken? Wanneer is de maatschappelijke 'Return on investment' voldoende groot?

4.1.3. AMBITIENIVEAU

In dit rapport streven we naar een programma met een ambitieniveau dat hoog genoeg is om voldoende kritische massa te bekomen om een haalbaar en betaalbaar project te realiseren. Morrelen in de marge heeft geen zin meer. De beslissingen die nu genomen worden,

⁵ Cijfers van 2015 tot en met 2024

moeten fundamenteel zijn en voldoende toekomstbestendig om deze gebouwen een nieuw leven te geven.

4.1.4. ALGEMENE AFTOETSINGSCRITERIA

Naast randvoorwaarden die hierboven zijn beschreven worden alle geopperde ideeën tevens afgetoetst aan onderstaande algemene criteria:

- Functie: Welk functies zijn wenselijk in een kerkgebouw en welke niet?
- (On)omkeerbaarheid: In hoeverre is de nieuwe functie terug te draaien? Met andere woorden, zijn de ingrepen dusdanig ingrijpend dat een terugkeer naar een eredienstgebouw wel of niet meer mogelijk is? Ingrijpende werken zullen ook steeds een hoger budgettair plaatje hebben.
- Constructieve mogelijkheden: Binnen het geschetste constructieve kader (zie analyse van elk kerkgebouw) zoeken naar een invulling.
- Publieke toegankelijkheid: In hoeverre blijft het gebouw, na mogelijke herbestemming, publiek toegankelijk?
- Flexibiliteit: Kan de ruimte flexibel ingevuld worden (o.a. aanwezigheid van kolommen/pilasters)? Zijn er voldoende toegangen/vluchtwegen voor de nieuwe invulling? Zijn er nevenruimtes die kunnen gebruikt worden voor sanitair, keuken, berging, ...?
- Bereikbaarheid: Is er voldoende parkeergelegenheid voor de nieuwe functie? Is de site vlot bereikbaar met de fiets en/of het openbaar vervoer? Zijn er mogelijkheden voor leveringen? Heeft het gebouw een zichtlocatie?

4.1.5. EXPLOITATIE

Zoals aangehaald is het onmogelijk voor de stad Maaseik om ook in de toekomst alle parochiekerken te blijven onderhouden en exploiteren als 'huis voor de gemeenschap' in de brede zin van het woord. We kunnen met andere woorden niet verwachten dat de gemeenschap deze kosten gaat blijven dragen. De stad kan binnen haar ambtelijk apparaat niet tal van gemeenschapshuizen uitbaten en onderhouden.

Er zal dus gezocht moeten worden naar uitbaters of exploitanten die potentie (en een return) zien in het uitbaten van een zaak in een kerkgebouw. Dit kerkenbeleidsplan wil daarom ook een roadmap zijn voor potentiële exploitanten door de unieke kenmerken en ligging van de kerkgebouwen in de verf te zetten én pistes van uitbating voor te stellen.

4.1.6. CLUSTEREN VAN KERKEN

Bovenstaande uitgangspunten indachtig onderscheiden we 3 clusters van kerken die we verder bespreken:

- Maaseik – Aldeneik – Neeroeteren – Opoeteren
 - In deze kerken zal de stad Maaseik als hoofdexploitant een prominente rol blijven spelen in de toekomst, omwille van het feit dat de kerken als hoofdkerk behouden blijven, omdat er nog frequent vieringen plaatsvinden, de stad bv.

- o eigenaar is van de gebouwen en/of omwille van de authenticiteit (beschermd monument) van de gebouwen.
 - o Deze kerken willen we bundelen tot 1 thematiek waarin religie en cultuur centraal staan.
- Dorne – Waterloo – Wurfeld
 - o Voor deze kerken zal gezocht worden naar een exploitant/uitbater/gebruiker die het gebouw 'een nieuw leven' kan geven. Elk van deze gebouwen heeft voor- en nadelen maar mits een gerichte zoektocht moet het mogelijk zijn om een nieuwe gebruiker te vinden.
 - o De kerken worden onttrokken aan de eredienst en er wordt gezocht naar een geschikte herbestemming.
 - o Een herbestemming die resulteert in een verkoop kan zorgen voor extra financiële middelen om te investeren in de andere kerken.
- Heppeneert fungeert als stand alone. Hier wordt geopteerd om te continueren wat goed is!

4.2. MAASEIK: DE CODEX KOMT THUIS

4.2.1. VISIE

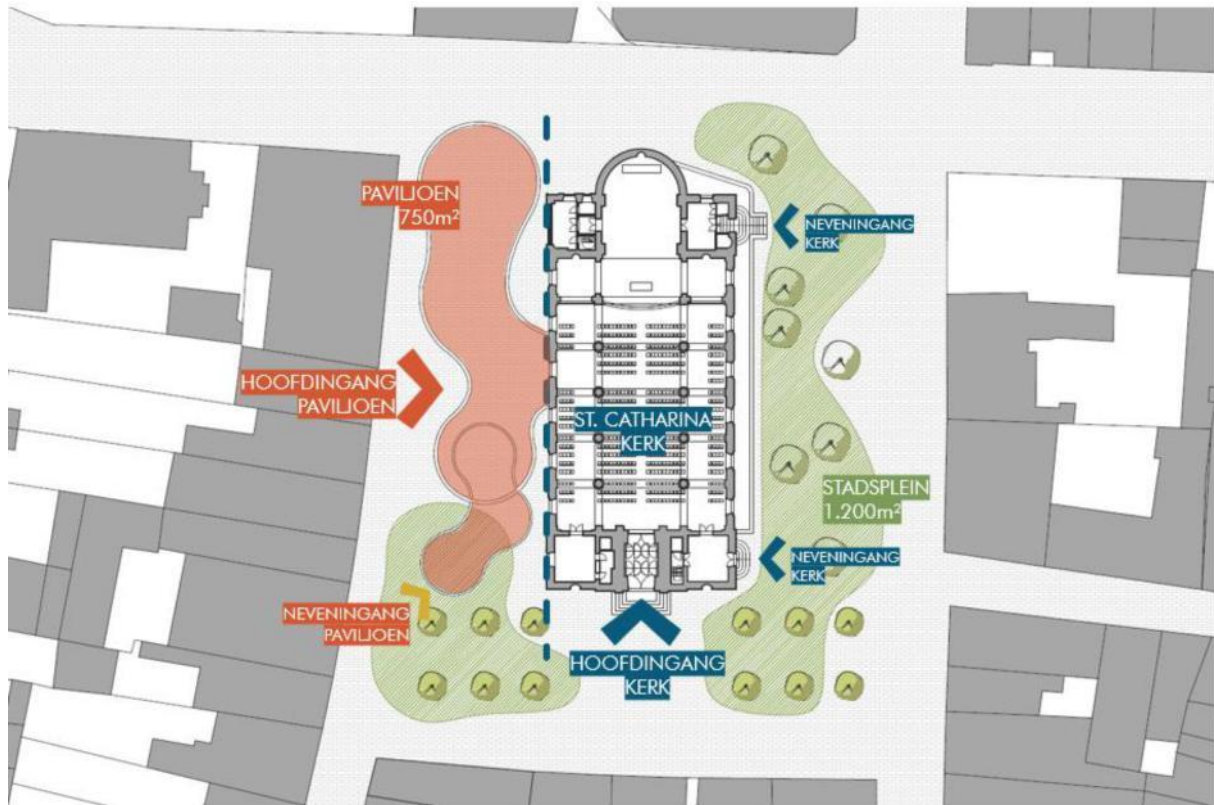
Reeds in 1571 kwam de Codex Eyckensis naar Maaseik. Door de dreiging van de godsdienstoorlog verlieten de Kanunniken de abdij van Aldeneik en zochten ze hun toevlucht in de omwalde stad Maaseik. Met de vlucht van de Kanunniken kwamen ook de kerkschatten van Aldeneik mee, waaronder de Codex Eyckensis en onder andere waardevol textiel. De laatste jaren is de Codex tijdelijk verhuisd naar Leuven voor diepgaand onderzoek en restauratie. Dit onderzoek en de restauratie gaan nog enkele jaren duren. Nadien moet er voor het boek en de kerkschatten een (nieuwe?) locatie voorzien worden.

Gedurende lange tijd werd de Codex tentoongesteld in de catacomben van de Sint-Catharinakerk. Onder de bijbouw naast het koor werd een 'schatkamer' gebouwd waarin de Codex en de andere kerkschatten tentoongesteld werden. Anno 2023 is deze manier van tentoonstellen verouderd. Een museum/tentoonstelling is vandaag de dag een interactief gebeuren waarbij 'beleving' van de bezoeker centraal staat. Door de koppeling van de kerk, als hoofdkerk, met het tentoonstellen van de kerkschatten wensen we het toeristisch-cultureel potentieel van de Codex en de kerkschatten ten volle uit te spelen. Dit houdt in dat er een 'overkoepelend verhaal' geconstrueerd moet worden rond religie en Maaslandse renaissance, ...

4.2.2. ACTIEPROGRAMMA

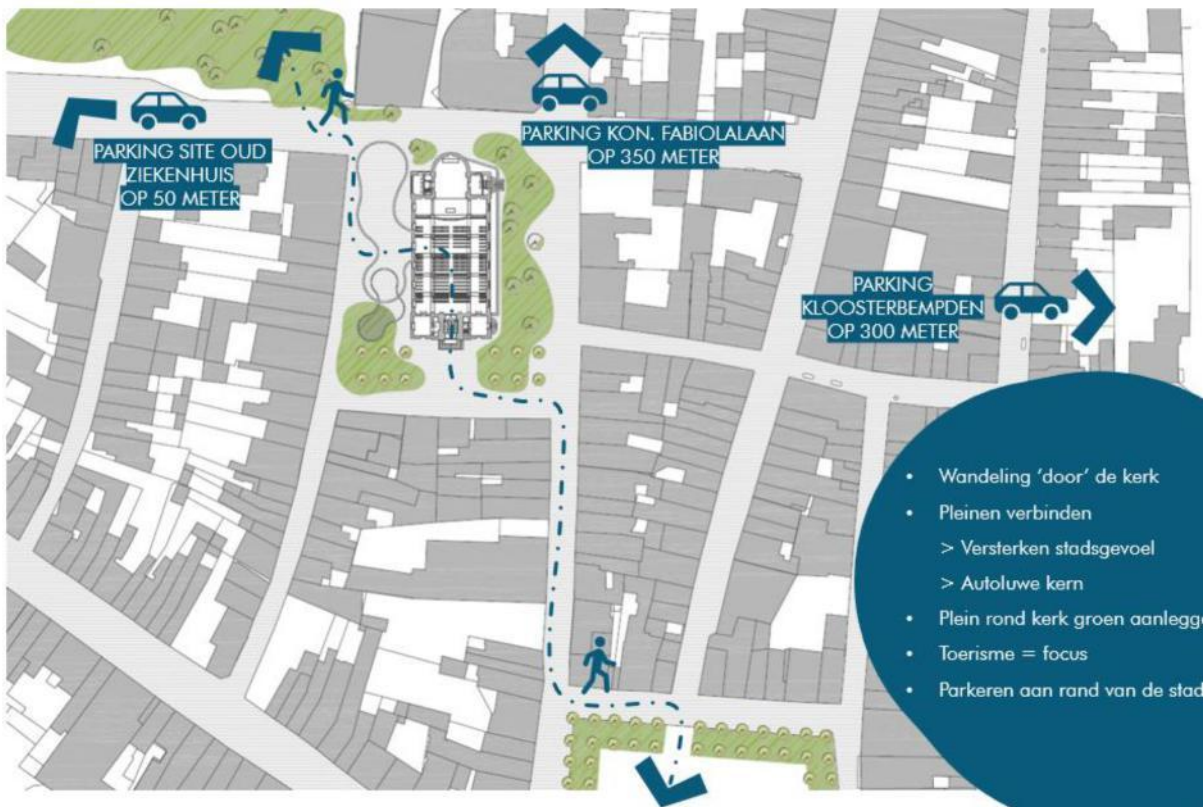
Een hedendaagse museumkerk

Opzet is om de kerkschatten thuis te brengen in de kerk. De combinatie van de kerk met museum en een nieuwe groene aanleg van het openbaar domein biedt de mogelijkheid om deze site als 1 geheel te ontwikkelen als nieuw centrumproject in de binnenstad van Maaseik.

Verbinden van drie sites

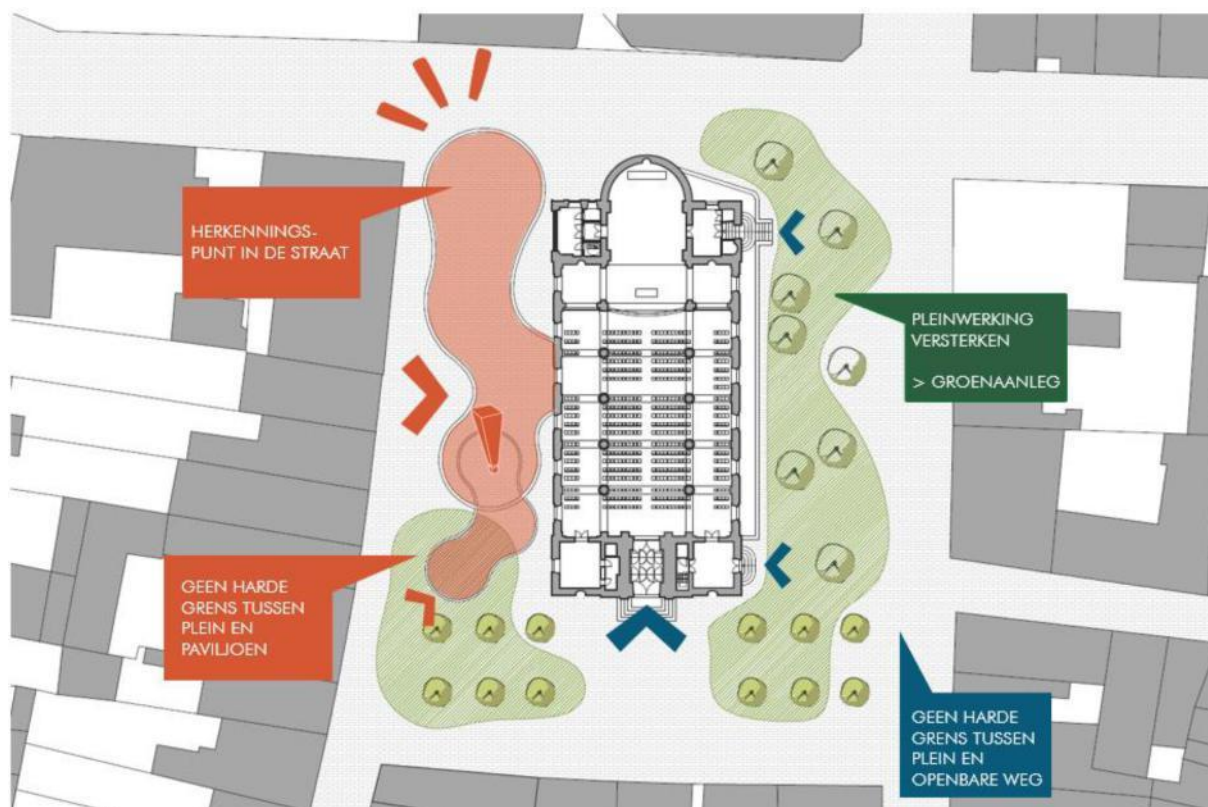
Het huidige kerkplein is vandaag meer een parking dan een kwalitatief stadspan. Het heraanleggen van dit plein en verbinden van de Markt, het Kerkplein en de site van het oude ziekenhuis moeten groene stappenstenen worden in de binnenstad van Maaseik.

4.2.3. PROJECTEN

Van de kerk een museumkerk maken

Momenteel bevindt zich aan de noordoostzijde van de kerk een bijgebouw met de sacristie met daaronder de catacomben met de kerkschatten. Het voorstel is om op deze locatie een nieuw modern volume te plaatsen dat in contrast treedt met de Sint-Catharinakerk. In dit gebouw kan een nieuw museum worden ondergebracht met alle voorzieningen waar een hedendaags museum nood aan heeft. Er moet gestreefd worden naar een ambitieus en uitdagend gebouw. De opbouw en organisatie moet dusdanig geconcipteerd worden dat de kerk en het museum zowel samen als separaat van elkaar kunnen werken. Zo moet bv. het museum toegankelijk zijn op het moment dat er een viering plaats vindt.

Groene heraanleg van het kerkplein

Van het kerkplein terug een openbaar plein maken is een eerste stap. Momenteel is er in de Maseiker binnenstad met het marktplein slechts één groene plek. Het gebrek aan groen in een stedelijk omgeving heeft tal van nadelige effecten zoals het hitte-eilandeffect, wateroverlast, ... Het vergroenen van een stad zorgt niet alleen voor een betere afkoeling in de zomer en betere opname van regenwater, het draagt ook bij aan de sociale cohesie van de bewoners en een aangener woonklimaat in de stad.

Idealiter worden de parkeerplaatsen van het kerkplein naar de ziekenhuissite verplaatst. De sloop van het oud ziekenhuis wordt uitgevoerd in 2024. Er zijn plannen om van deze grote vrijgekomen site een "groene ontmoetingsplek" te maken. Het kerkplein kan dan, in combinatie met een museum een nieuwe publieke open ruimte worden. enkele aandachtspunten bij het nieuwe ontwerp van deze ruimte zijn stedelijke groen, zo weinig mogelijk auto, de aanduidingen van de rijbanen laten overgaan in het plein,...

Hedendaagse interactieve museuminvulling

Een museuminvulling anno 2022 is niet meer louter het tentoonstellen van enkele interessante stukken aan de bezoeker. Tegenwoordig moet er een verhaal verteld worden waarbij de bezoeker wordt meegezogen in hetgeen er tentoongesteld wordt, idealiter op een interactieve manier. Voor het project rond de Codex Eyckensis en kerkschatten moet er een museumconcept worden uitgewerkt waarbij de bezoeker kan interageren met het boek en

zijn geschiedenis. Bezoekers van op nationaal niveau zullen aangetrokken moeten worden om een dergelijk ambitieus project te (blijven) financieren.

4.3. ALDENEIK: CULTUUR & TOERISME IN EEN AUTHENTIEKE SETTING

4.3.1. VISIE

De Sint-Annakerk ligt in de idyllische dorpskern van Aldeneik. Aldeneik is ontstaan in 730 met het Klooster van Aldeneik, dat in contouren nog steeds zichtbaar is in het centrum van het dorp. Het klooster werd gesticht door de Frankische edelman en grootgrondbezitter Adalhard en zijn vrouw Grinuara voor hun dochters Harlindis en Relindis. Zij zijn uitgegroeid tot volksheligen die om de 25 jaar een grootse ommegang in Maaseik en omstreken krijgen. Cultuur en religie zijn in dit Maasdorp onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Aldeneik staat tevens bekend om haar Maasplassen en toeristisch recreatief wateraanbod. Op de grindplassen zijn verschillende vormen van watersport mogelijk. Aanpalend zijn meerdere kampeerterreinen en kleinschalige vakantieparken uitgebouwd.

De Sint-Annakerk is in zeer goede staat. Van 2006 tot 2010 zijn er grote restauratiewerken uitgevoerd. De kerk wordt occasioneel gebruikt voor de eredienst. De afgelopen jaren was er een (beperkt) cultureel aanbod in de kerk in samenwerking met Jeugd en Muziek Maaseik vzw.

Er dient in samenspraak met de kerkfabriek Sint-Anna onderzocht hoe deze culturele en toeristische locatie optimaal uit te spelen en een volledige dagbesteding te voorzien in en rond Aldeneik. Goede initiatieven in samenwerking met muzikale partners (zoals Jeugd en Muziek Maaseik vzw) kunnen verder worden uitgebouwd in combinatie met een horeca-aanbod dat gericht is om de ommuurde tuin/ oud kerkhof.

Dit moet bewerkstelligd worden in combinatie met het behouden van de eredienst en speciale vieringen in de Sint-Annakerk. Er vinden geen wekelijkse of maandelijkse erediensten meer plaats in Aldeneik maar voor speciale vieringen staat de kerk wel nog ter beschikking. De combinatie van een authentieke setting in een volledige gerestaureerde kerk met de mogelijkheid om 'speciale' vieringen te houden kan Aldeneik uitgroeien tot 'trouwkerk' in de brede regio.

4.3.2. ACTIEPROGRAMMA'S

Geheel clusteren tot een cultureel-toeristische site

Aldeneik is vandaag een toeristische troef van de stad Maaseik. 's Zomers komen er dagelijks honderden toeristen om te fietsen, te watersporten, of te overnachten in een van de hotels of kampeerverblijven. Momenteel situeren de toeristische verblijven/activiteiten zich vooral aan het water. De toeristische activiteit is momenteel slechts beperkt aanwezig in het centrum van het dorp, enkel in de vorm van

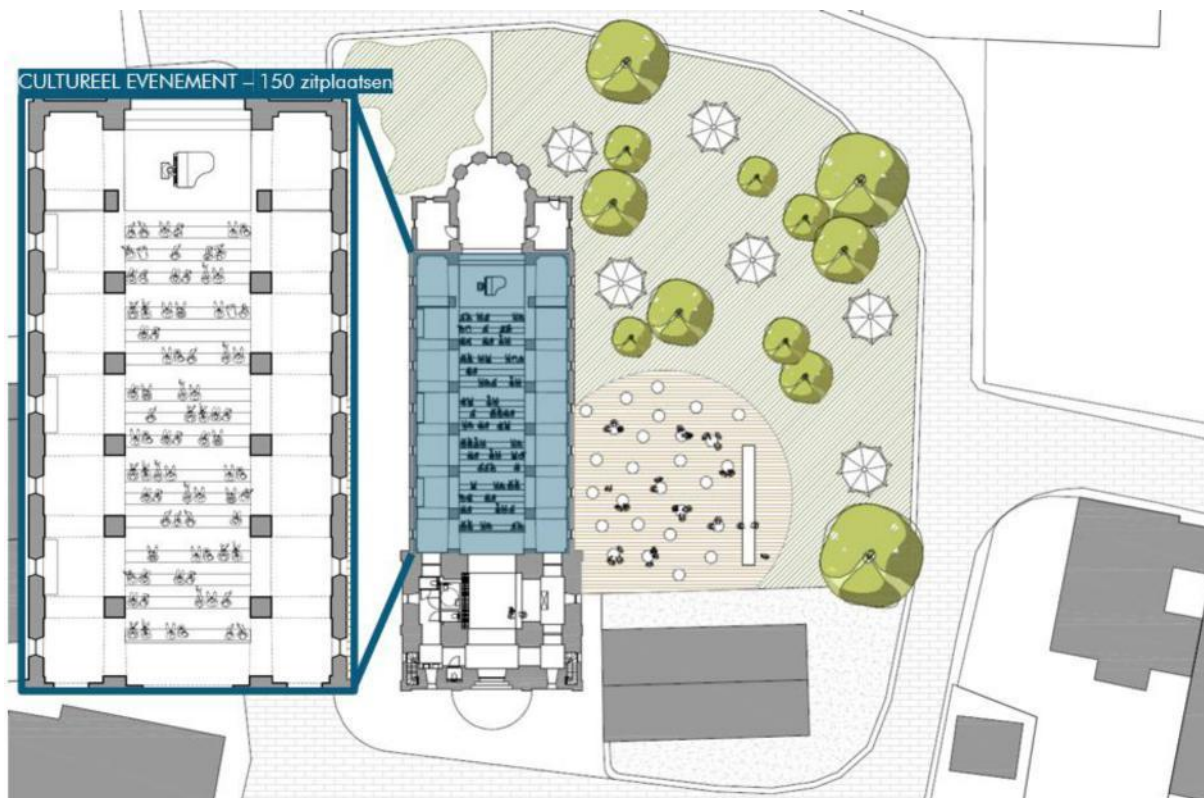

een hotel, Aldeneikerhof. De oude kloostersite uitbouwen tot een plek waar toeristen een volledige dag kunnen doorbrengen of kunnen gebruiken als startpunt om de regio te ontdekken kan het reeds ruime aanbod versterken. De focus moet dan liggen op cultuur- en natuurbeleving.

4.3.3. PROJECTEN

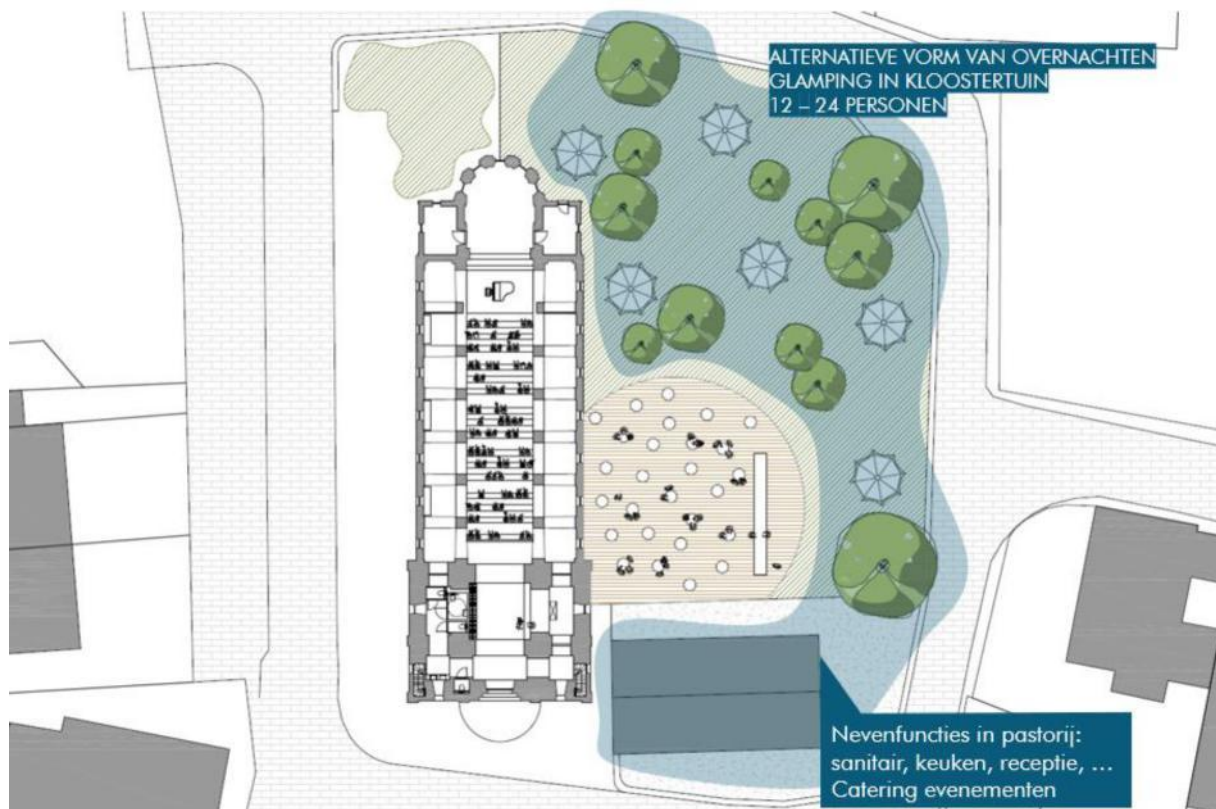
Inzetten op culturele werking: connectie met muzikale partners

Via een samenwerking met muzikale partners (waaronder Jeugd en Muziek Maaseik vzw en het Cultureel Centrum Achterolmen) wordt er sporadisch een concert georganiseerd in de Sint-Annakerk. Dit kan verder uitgewerkt worden waardoor er bijvoorbeeld wekelijks/maandelijkse activiteiten/concerten kunnen plaatsvinden. Door de grote restauratieinspanningen van de laatste 15 jaar is er bijvoorbeeld vloerverwarming voorzien waardoor het binnenklimaat optimaal is. De kerk heeft tevens een zeer goede akoestiek en is dan ook uitermate geschikt voor concerten en muzikale activiteiten. Door de kerk inrichting (beperkt) aan te passen aan culturele activiteiten wordt ze zeer geschikt voor intieme concerten. Zo kan in de toren een onthaalfunctie en beperkt sanitair voorzien worden. In de middenbeuk van de kerk kunnen 150 stoelen geplaatst worden met goed zicht op het podium, in het koor.

De volledige site benutten

De Sint-Annakerk was onderdeel van het ommuurde klooster van Aldeneik. Het zuidelijke deel van de kloostermuur is nog steeds intact en zorgt voor een intieme tuin. De pastorie, gelegen naast de kerk, doet vandaag dienst als ontmoetingsruimte voor lokale verenigingen met een bovenliggend verhuurd appartement. Door de kerk, tuin en pastorie te clusteren ontstaat er een unieke hotspot. Zo kan op termijn in de pastorie een horeca-zaak ondergebracht worden met de tuin als verlengstuk als terras of voor buitenconcerten. In de tuin kan een alternatieve manier van overnachten (glamping) opgezet worden. Tevens biedt de tuin mogelijkheden voor diverse evenementen (openluchttheater, open air concerten, specifieke markten, ...).

Harlindis & Relindis uitwerken tot een toeristisch thema

Harlindis & Relindis zijn de belangrijkste heiligen in Aldeneik en omstreken. Nog steeds zijn er verschillende plaatsen in de stad die doen denken aan de heiligen. Van het Leugenbrugske over de Sint-Anna kerk tot de Kapel van Harlindis & Relindis. Allemaal zijn ze verbonden met de twee zussen. Met de 25-jaarlijkse ommeegang die in 2022 plaatsvond is er alvast veel aandacht voor hen. Deze aandacht zou doorgetrokken moeten worden naar een vast toeristisch programma met Harlindis & Relindis in de hoofdrol.

Zoektocht naar een geschikte exploitant

Een goed idee staat of valt met een goede uitbater. Voor het culturele programma is de uitbating door een organisator met culturele insteek (bijv. CCAO) onontbeerlijk. Voor het toeristisch/ horeca programma moet er ook gezocht worden naar een geschikte uitbater. Er kan een connectie gezocht worden met de huidige uitbater van het hotel of een van de uitbaters van de kampeervoorzieningen in de buurt.

4.4. NEEROETEREN: HOOFDKERK MET MUSEALE NEVENFUNCTIE (BEILDENTUIN)

4.4.1. VISIE

Neeroeteren wordt voorbehouden als één van de hoofdkerken binnen de stad Maaseik. Als kerk binnen één van de drie grote deelgemeenten, als imposante kerk beschermd als monument, tevens aangehaald tijdens de brainstormsessie om deze kerk voor de eredienst te

behouden én door de reeds aanwezige beeldenpracht is het behoud van de liturgie, aangevuld met een nevenfunctie aangewezen.

Deze nevenfunctie moet zich, gelijkaardig met de cultuurhistorische focus van Maaseik en Aldeneik, enten op exceptioneel roerend erfgoed dat zich vandaag al in de kerk bevindt en dit trachten zacht toeristisch te ontsluiten én 'naar buiten te trekken' door de site rond de kerk te betrekken.

4.4.2. ACTIEPROGRAMMA'S

Zacht toeristisch ontsluiten van de kerk

In de kerk is een houten beeldencollectie aanwezig van de Meester van Elsloo. Deze wordt momenteel al ontsloten door het project 'Vlaamse meesters in situ'. Dit is kunstproject van Toerisme Vlaanderen waarbij kunstwerken van Vlaamse Meesters in de kijker worden gezet op de plaats waarvoor ze werden gemaakt en dit in plaats van de roerend goederen te verplaatsen en uit hun context samen te brengen in een museum. Dit initiatief moet zeker behouden blijven en aangevuld worden met een hedendaagse beeldentuin 'Middelheim aan de Oeter'.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

"Middelheim aan de Oeter"

De kerk bevindt zich op een ommuurd perceel tussen de Witbeek en de Bosbeek. Oostelijk van de kerk is er een open groenzone die grenst aan de authentieke Neermolen. Door de braakliggende groenzone tussen de kerk en de molen te ontwikkelen als een beeldentuin ontstaat er unieke plek in het centrum van Neeroeteren die de potentie heeft om uit te groeien tot een bovenregionale hotspot waar oude en nieuwe kunst elkaar ontmoeten.

4.4.3. PROJECTEN

Beeldentuin

De volledige site van aan parking Raadshof tot aan de Neermolen moet integraal aangepakt worden. De groenzone moet aangelegd worden als een park met voldoende kwalitatieve wandelpaden, hoogstambomen en de nodige connectie naar de kerk. In dit park kan hedendaagse kunst tentoongesteld worden waardoor er een unieke frictie ontstaat tussen het authentieke (de klassieke kerk en watermolen) en hedendaagse kunst.

Een doordachte organisatie

Deze site zal op een slimme manier ontsloten moeten worden met een minimale inzet van personeel. Het organiseren van culturele nevenactiviteiten op deze site moet kunnen maar zal ondergeschikt zijn aan de hoofdbestemming als kerk.

Zoeken naar bovenregionale samenwerkingen

Een werking opzetten rond hedendaagse kunst vraagt een langdurige en geduldige aanpak. Samenwerking is onontbeerlijk. Connecties en samenwerkingen leggen met nabijgelegen musea moet zorgen voor een totaalconcept.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

4.5. HEPPENEERT: OASE VAN RUST

4.5.1. VISIE

Heppeneert is een bevaartsoord dat jaarlijkse 10.000den bezoekers op een bovenregionaal niveau aantrekt. De site is goed uitgebouwd om deze bezoekers te ontvangen én voorzien van de nodig accommodatie om zijn ligging op het fietsroutenetwerk en centraal in het RivierPark Maasvallei ten volle uit te spelen. Religie, rust en natuur hebben in en aan deze kerk de bovenhand. Deze functies blijven behouden als hoofdkerk en kunnen waar nodig versterkt worden als "oase van rust".

4.5.2. ACTIEPROGRAMMA'S

Continueren van een goede invulling

De bestaande werking van het bedevaartsoord continueren, behouden en uitbouwen indien nodig.

Link met natuur versterken

De voorliggende en achterliggende natuur kan nog beter betrokken worden bij het bedevaartsoord waardoor de link naar de natuur een prominentere rol krijgt. Op dit moment keert de site zich 'naar binnen'. Het opentrekken naar de voor- en achterliggende natuur kan een meerwaarde bieden.

4.5.3. PROJECTEN

Wandellink naar centrum Maaseik versterken

De connectie van bezoekers van het bedevaartsoord met de binnenstad van Maaseik zou versterkt mogen worden. Dit is reeds gebeurd door de wandellink (in de maasbeding) naar het centrum te versterken en attractief te maken.

4.6. OPOETEREN: KOM JE SPELEN?

4.6.1. VISIE

De kerk van Opoeteren is gelegen op de rand van het Kempisch Plateau. De kerk bevindt zich op het kruispunt van de hoofdassen in het dorp Opoeteren. Vanuit een ruimere schaal gekeken ligt de kerk tussen verschillende groengebieden: Nationaal Park Hoge Kempen, Bosbeekvallei, Duinengordel.

In de rug van de kerk bevindt zich het Bosbessenplein en de recent gerestaureerde Dorpermolen. Van Oudsher is Opoeteren een plek waar veel jeugdkampen door gaan. Er is in de directe omgeving veel aanbod in accommodatie.

De kerk zal behouden blijven als hoofdkerk voor de parochies Opoeteren en Dorne maar de mogelijkheid om een nevenbestemming in de tijd te faciliteren bestaat.

Met de blik op de toekomst wordt er voorgesteld om binnen het thema 'spellen in/aan/rond de kerk' initiatieven op te starten. De aanwezigheid van veel jongeren 'op vakantie' in combinatie met natuurgebieden in de directe omgeving kan samengebracht worden in bv. een unieke spelvorm bij de kerk. Indien dit soort van activiteiten opgestart kunnen worden, en er over 10-15 jaar vastgesteld moet worden dat de kerk toch herbestemd moet worden, ligt de richting waarin de herbestemming kan gebeuren al klaar.

4.6.2. ACTIEPROGRAMMA'S

Instappunt in de natuur

Het Bosbessenplein dat lager gelegen is dan de kerk kan uitgroeien tot instappunt voor de direct omliggende natuur en plaatselijk erfgoed zoals bv de Dorpermolen te ontsluiten. Doelstelling moet zijn om als secundaire toegangspoort voor de Duinengordel / Nationaal Park Hoge Kempen te fungeren, gericht op sport en spel. Met de ruime naastliggende parking op het kerkplein is parkeergelegenheid gegarandeerd.

Spelvorm opzetten

Jeugdverenigingen zoeken altijd naar geschikte activiteiten tijdens hun verblijf. De kerk 'gebruiken' als kapstok om jongeren op een spelmatige manier in contact te brengen natuur en erfgoed is een aanbod dat vandaag de dag niet bestaat. Hierbij moet de mogelijkheid onderzocht worden of de kelder van de kerk kan betrokken worden bij de spelvorm.

4.6.3. PROJECTEN

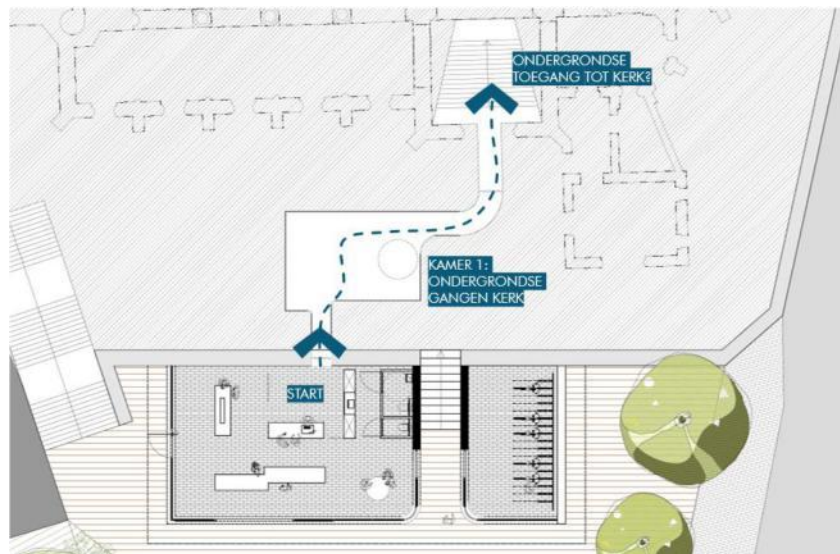
Paviljoen Bosbessenplein

Een paviljoen voorzien in de rug van de kerk op het Bosbessenplein moet de pied-a-terre worden als secundaire toegangspoort. Dit paviljoen kan dienst doen als onthaalpunt met balie waarbij de mogelijkheid moet bestaan om hierbij ook een overdekte speelplaats voor jeugdgroepen te incorporeren. Op het dak van het paviljoen, dat uitkomt op het niveau van de kerk, kan een platform ontstaan dat dienst doet als picknick plek.

Spelvorm/escape room opzetten

Om de aanwezige jeugdgroepen te vermaken kan een type 'escape-room' spel ontwikkeld worden met als startpunt het paviljoen en met de kerk als indoor onderdeel. De ondergrondse gangen onder de kerk kunnen als 'drager' van dit spel fungeren. De mogelijkheid om ook de kerk zelf te betrekken in het spel moet onderzocht worden in

combinatie met de bestemming als hoofdkerk

Bosbessenplein vergroenen

Het plein is vandaag volledig verhard. Om als toegang te dienen voor de Bosbeekvallei etc. moet het plein in relatie komen te staan met de groengebieden. Ontharden van dit plein, met het oog op het behoud als plek voor een sporadisch evenement, is aan de orde.

Zoektocht naar een geschikte exploitant

Voor het spelvorm moet er ook gezocht worden naar een geschikte uitbater. De uitdagende setting van aan/ onder de kerk te spelen moet zorgen voor de nodige animo.

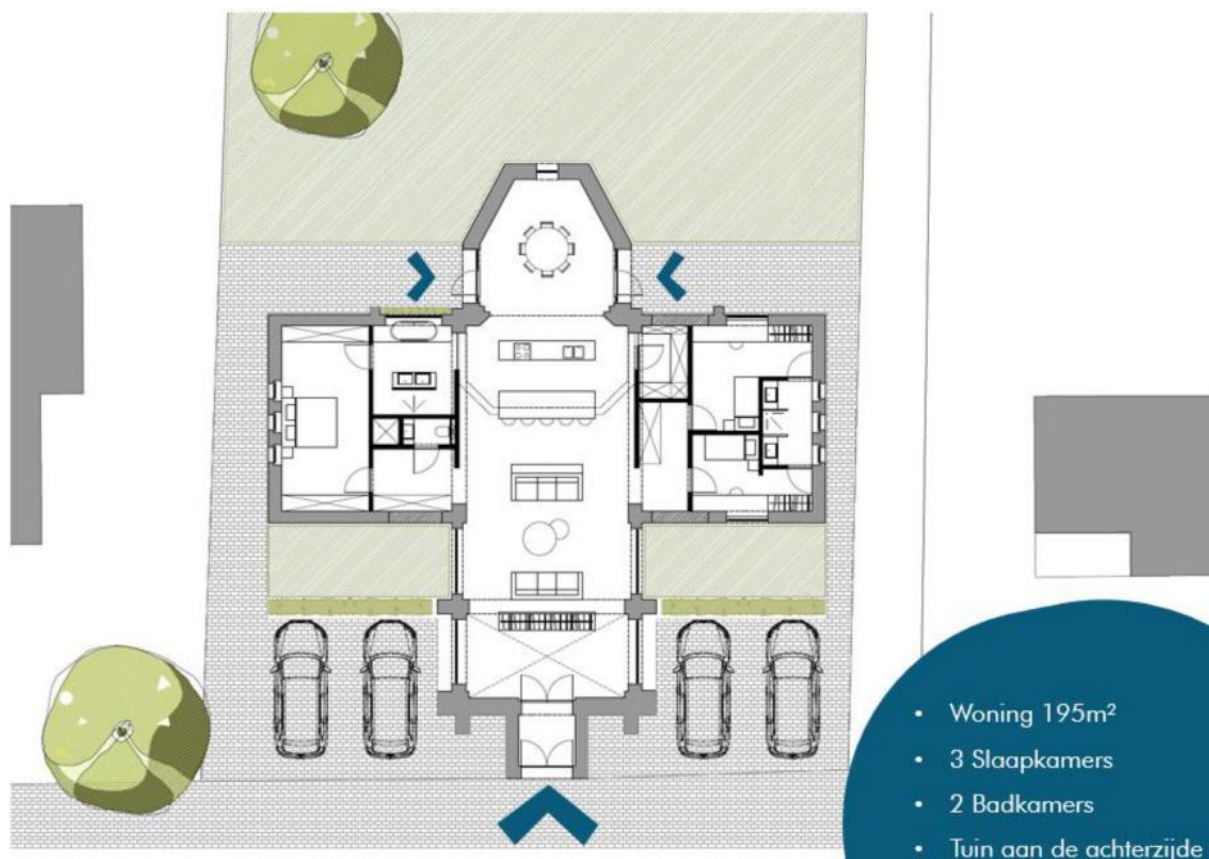
4.7. WURFELD: ZACHT COMMERCIALISEREN

4.7.1. EEN DUALE VISIE

In deze kerk worden de laatste jaren weinig tot geen erediensten meer gegeven. Deze kerk zal op termijn (2025) onttrokken worden van de eredienst en ontwaard worden. Voor een herbestemming zien we de volgende opties:

Optie 1: Wonen in de kerk

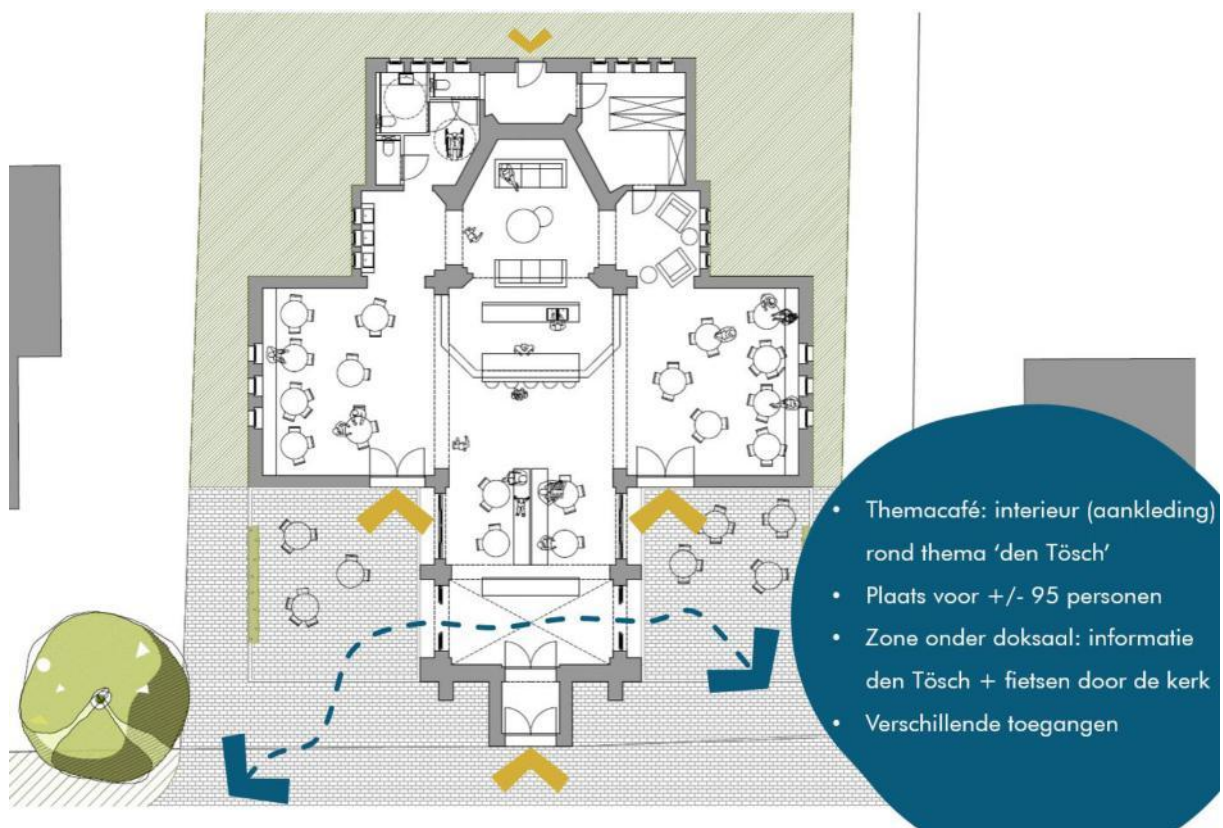
De kerk bevindt zich in een 'gewone' woonstraat in Vlaamse dorp. De schaal van de kerk en het type kerkgebouw, kruisvorm, lenen zich tot een herbestemming tot een woonhuis. Door te streven naar de essentie van de vorm van de oorspronkelijke kerk kan er een gelijkvloerse woning geconstrueerd worden die voldoet aan alle hedendaagse woon-ideeën en -comfort.

Deze optie impliceert de verkoop van de kerk. Door middel van een aanbieding op basis van een prijsvraag kan de 'markt' bevroegd worden of er interesse is in dit scenario.

Optie 2: Den Tosch als een thema

Wurfeld is gelegen aan de rand van Maaseik, pal aan het natuurgebied Den Tösch. De kerk kan na een herbestemming dienst doen als meest zuidelijke instappunt van het gebied Kempen-Broek waar Den Tösch deel van uit maakt. De toegankelijkheid en parkeerfaciliteiten zijn goed. De kerk heeft een 'behapbare' omvang. Een verbouwing tot onthaalcentrum met horecafaciliteiten vormt hierbij dus een mogelijkheid.

4.7.2. ACTIEPROGRAMMA'S THEMACAFÉ

Initiatiefnemer zoeken

Een themacafé kan zich linken aan verschillende bestaande initiatieven zoals het fietsroutenetwerk dat voor de deur passeert en de ontwikkeling van Kempen-Broek door het Regionaal Landschap Kempen en Maasland. Daarbij kan er ingespeeld worden op de tendens om overal 'doorheen' te fietsen. Een uitbater/exploitant zal gezocht moeten worden om zich dit verhaal eigen te maken en uit te dragen. Het zoeken naar deze initiatiefnemer gebeurt best via een open oproep waarbij kandidaten 'hun' plannen vorm geven en met elkaar in competitie gaan zodat het kerkbestuur, in ruggespraak met Bisdom en de stad Maaseik het best initiatief selecteren.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

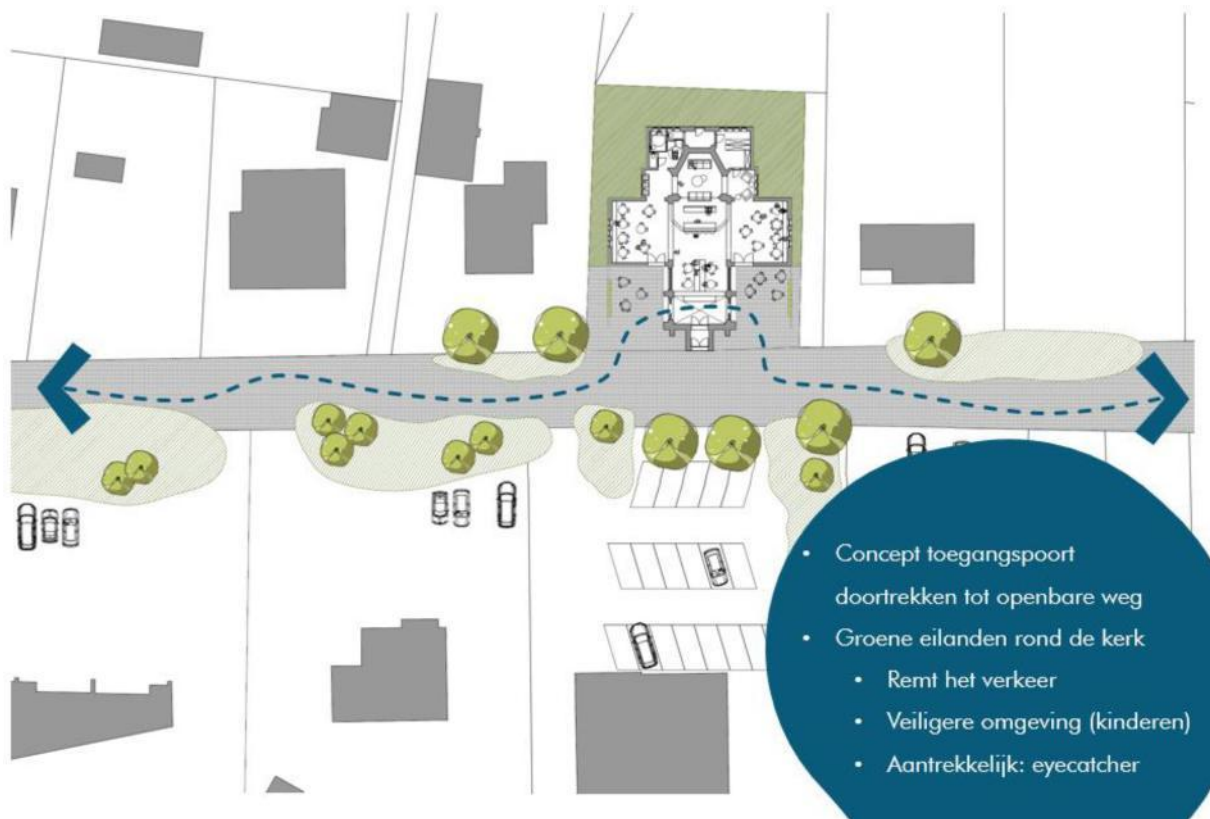
Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Verbouwen van de kerk

De kerk zal verbouwd moeten worden tot onthaalcentrum met bv horecavoorziening, educatieve ruimte, ondersteunende ruimtes,.... Door terug te keren naar de essentie en de 2 voorste bijgebouwen af te breken bestaat de mogelijkheid om per fiets (een stukje) door de kerk te fietsen tot de opties behoren.

Openbaar domein versterken

De Kapelweg is vandaag de kortste doorgangsweg van Jagersborg/'t Ven naar de Rijksweg. Dit zorgt voor veel autopassage, vaak ook tegen een hoge snelheid. Het vergroenen van een deel van de Kapelweg moet het centrum van Wurfeld accentueren en automobilisten ontraden om hoge snelheden te maken.

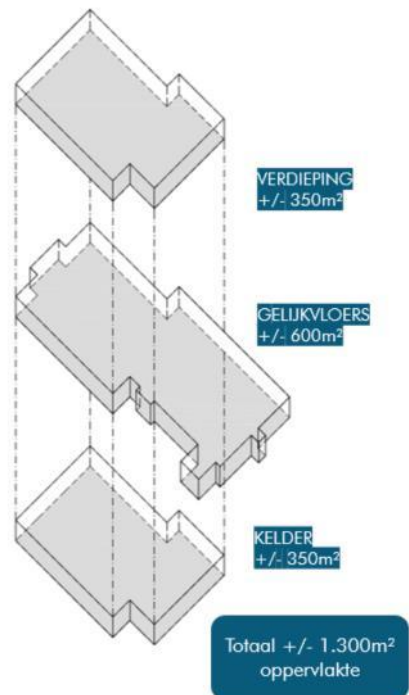
4.8. WATERLOOS, EEN ALL-ROUND PLEK VOOR DE GEMEENSCHAP

4.8.1. VISIE

Centraal gelegen in de woonwijk leent de moderne kerk van Waterlooos zich voor verschillende herbestemmingen. Zoals aangehaald tijdens de brainstormsessie is er nood aan 'plek voor de gemeenschap' in de brede zin van het woord.

We sommen de unieke kenmerken van het gebouw op:

- Grote overspanningen zorgen voor openruimtes
- Drie verdiepingen met ruime lokalen
- Recent gebouwd waardoor na-isoleren mogelijk is
- Verschillende toegangen tot het gebouw zorgt voor een interpretatievrijheid
- Eventueel uitbreiden / bijbouwen is mogelijk op het terrein
- Voldoende parkeerplaatsen rondom het gebouw
- Nutsvoorzieningen zijn aanwezig

4.8.2. ACTIEPROGRAMMA'S

Zoeken naar een koper en gebruiker

Binnen de hierboven gestelde pluspunten kan gezocht worden naar een exploitant/uitbater en koper. We sommen alvast niet-limitatief enkele mogelijke functies op:

- Kinderopvang – crèche
- Dierenspeciaalzaak
- Schoonheidssalon
- Tuincentrum
- Sportschool
-

Openbaar domein

De omgeving rond de kerk kan hedendaags en beter afgestemd worden op de noden van een dorpsplein anno 2023. Door de straten rondom de kerk te integreren bij het dorpsplein, de auto ondergeschikt te maken d.m.v. bijvoorbeeld speelstraten en het nodige groen te voorzien komt het gebouw met een nieuwe functie beter tot zijn recht.

4.9. DORNE: ZACHT COMMERCIALISEREN

4.9.1. EEN DUALE VISIE

In het kerkenbeleidsplan van 2016 was beslist dat de kerk van Dorne herbestemd wordt. Tot op heden is hier geen of weinig actie in ondernomen. Deze moderne kerk leent zich, gelijkaardig met de kerk van Waterloo, voor verschillende toepassingen. Hierbij twee pistes:

Gemeenschapsvoorziening

Dorne beschikt over een beperkt aantal gemeenschapsvoorzieningen zoals een kleuter- en lagere school De Kornuit, een ontmoetingshuis De Kick, een recente multifunctionele zaal De Bempt en een feestzaal die privé wordt uitgebaat 'De Oase'. Voor een dorp met ongeveer 1100 inwoners zijn dit voldoende gemeenschapsfuncties maar misschien kan een 'switch van locatie' zorgen voor een opportuniteit. Zo kan bijvoorbeeld De Kick, een verouderd gebouw, hun werking onder brengen in de kerk waardoor de locatie van de Kick een andere invulling kan verkrijgen / gecommmercialiseerd kan worden.

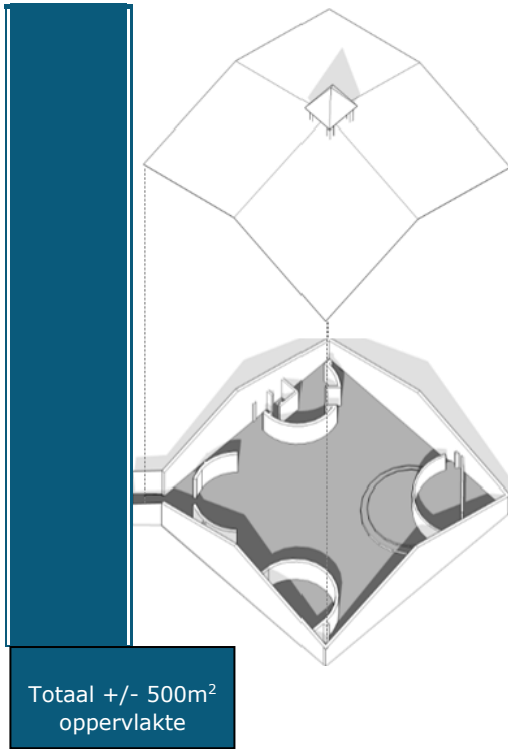

Commercieel

Het gebouw heeft enkele uitgesproken voordelen:

- Zichtlocatie aan een drukke gewestweg
- Doordachte structuur met grote overspanningen zorgt voor een ruim gebouw
- Recent gebouw: geïsoleerd + vloerverwarming
- Verschillende toegangen tot het gebouw zorgen
- Ruime zichtbare parking

Door op deze unieke kenmerken in te spelen moet het mogelijk zijn om kandidaat-kopers aan te trekken. De zoektocht naar een kandidaat-initiatiefnemer gebeurt via een open oproep in de vorm van een wedstrijd waarbij de krijtlijnen bepaald worden in een bestek op basis waarvan kandidaten hun toekomstige gebruik van het gebouw uit de doeken doen en dit in combinatie met een prijs/vergoeding.

-
- / Zichtlocatie
 - / Langs school > veel passage
 - i
 - I Structuur
 - I Grote overspanningen
 - t Ruime lokalen
 - 1
 - i
 - i
 - I
 - I Recent gebouwd > geïsoleerd + vloerverwarming
 - I
 - gebouw t Verschillende toegangen tot het
 - door I • mogelijkheid om ramen te vervangen
 - I deuren
 - i
 - I brandveilig
 - i
 - terrein i Uitbreiden is mogelijk op het
 - t Volledig uitgerust (gas, elektriciteit, water,
 - ...) t
 - i Vlot bereikbaar
 - I
 - t Ruime parking met laadpalen
 - t (30pp op het plein + 46pp achter plein)
 -
 -
-

5. PLAN VAN AANPAK

Dit kerkenbeleidsplan legt de lat hoog. De projecten stralen een hoog ambitieniveau uit. Men moet er zich dan ook goed van bewust zijn dat de realisatie wel enkele jaren in beslag zal nemen. Ze verloopt ook – geheel volgens de gehanteerde methodiek – in verschillende stappen of deelprojecten. Het is de bedoeling om op korte termijn op het terrein ook effectief dingen in beweging te zetten.

Sommige (deel)projecten kunnen op korte termijn opgezet worden. Andere vereisen eerst een of zelfs meerdere administratieve procedures en zullen pas kunnen worden gerealiseerd als deze procedures volledig zijn doorlopen. Het zal dan ook eerder gaan om een 'realisatieproces' dan om een 'eenmalige' realisatie in de klassieke zin van het woord.

Om die reden is het van belang om bij de verdere uitwerking een nauwgezette planning uit te werken voor ieder deelproject. Daarnaast is er ook nood aan een globaal overzicht, dat we – om het te kunnen onderscheiden van de individuele plannings per project – het stappenplan noemen. Sommige projecten zullen immers pas kunnen aanvatten nadat anderen zijn gerealiseerd. Het spreekt voor zich dat het van cruciaal belang is om dergelijke 'bottlenecks' en de 'milestones' te detecteren, m.a.w. die cruciale stappen definiëren die essentieel zijn voor de uitvoering van het proces in zijn geheel.

Waar een planning uitgaat van een logische opeenvolging van de te nemen stappen per deelproject en daarin de cruciale punten in tracht te detecteren, biedt het stappenplan een overzicht van het totale realisatietraject. Het zet het traject uit op korte, middellange en lange termijn. Daarin wordt telkens een onderscheid gemaakt in een studie- en realisatiefase.

Een goed stappenplan in combinatie met een goede projectplanning per deelproject voorkomt dat men in de val trapt van 'er is nog tijd genoeg'. Deze tools moeten alle partners vanaf het begin 'scherp' houden zodanig alle stappen tijdig worden genomen. Op die manier verloopt het realisatieproces volgens plan en zonder extra stress.

Een laatste voordeel van een dergelijke aanpak is dat men op deze manier ook op een correcte manier de inwoners van de gemeente kan informeren over het totale traject en de stappen die op korte termijn kunnen worden gerealiseerd. Dit voorkomt valse verwachtingen en geeft mensen een goed beeld wat ze op korte termijn kunnen verwachten.

De uitvoering van een dergelijk stappenplan vereist veel 'teamspirit'. Alle betrokken partijen moeten er zich toe engageren dat ze hun deeltaken tijdig en conform het stappenplan en de deelplanningen zullen uitvoeren. Om dit vlot te laten verlopen is het van het grootste belang dat er **een actieve werkgroep** wordt opgericht die dit proces begeleidt en die op regelmatige basis vergadert om er op toe te zien dat alle gemaakte afspraken worden nagekomen.

GOEDKEURING KERKENBELEIDSPLAN: KORTE TERMIJN

- Rapport voorleggen aan Centraal kerkbestuur Maaseik, het Bisdom en de gemeenteraad van Maaseik

OPSTART STUURGROEP KERKENBELEIDSPLAN

- Samenstellen van beperkte werkgroep uitvoering kerkenbeleidsplan met vertegenwoordigers gemeente, CBK, het Bisdom, de pastoor en de kerkfabrieken. Max 10 personen.
- Deze werkgroep moet in overleg gaan met de gemeente om na te gaan in hoe de voorgestelde visies effectief geïmplementeerd kunnen worden

6. SLOTSOM

De start aan de opmaak van het kerkenbeleidsplan werd gegeven in het voorjaar van 2020. In het najaar van 2020 en 2021 werden brainstormsessies betreffende de toekomst van parochiekerken van de stad Maaseik georganiseerd. In het voorjaar van 2022 werden de visies gevormd en een eerste maal met de kerkfabrieken en het Bisdom besproken. Tijdens het terugkoppelmoment naar de brede bevolking van Maaseik (dd. 21 juni 2022) werd het kerkenbeleidsplan voorgesteld.

Na het presentatiemoment in juni 2022 werden er twee vergaderingen belegd met de werkgroep. Omdat het kerkenbeleidsplan niet apart kan worden gezien van het pastorale plan van de pastorale eenheden op het grondgebied van stad Maaseik, werden met de kerkfabrieken volgende afspraken gemaakt met betrekking tot de toekomst van de parochiekerken:

Hoofdkerken zonder nevenbestemming:

- Sint-Gertrudiskerk Heppeneert
- Sint-Lambertuskerk Neeroeteren

Hoofdkerken met mogelijkheid van nevenbestemming:

- Sint-Catharinakerk Maaseik
- Sint-Annakerk Aldeneik
- Sint-Dionysiuskerk Opoeteren

Herbestemmingen

- Sint-Laurentiuskerk Wurfeld
- Sint-Donatuskerk Dorne
- OLV Hulp der Christenen Waterloo
- Sint-Jozefskerk Voorshoven – reeds gerealiseerd

Stad Maaseik zat gedurende 2023-2024 meermaals samen met de betrokken kerkfabrieken om hen te begeleiden in het bekomen van een herbestemming of nevenbestemming. De laatste stand van zaken van elke parochiekerk wordt hieronder beknopt weergegeven:

Sint-Catharinakerk Maaseik: Stad Maaseik/het AGBI vroeg eind maart 2023 een subsidie aan bij de provincie Limburg ter financiering van een haalbaarheidsstudie naar nieuwe museale en depotinfrastructuur vertrekkende vanuit de Sint-Catharinakerk te Maaseik. De bedoeling van de haalbaarheidsstudie is het bekomen van een verbetering van de bewaaromstandigheden van de kerkschatten van de Sint-Catharinakerk alsook een verbetering zoeken van de opslag van de archeologische collecties van de musea Maaseik. Een subsidie van €25.000 werd ondertussen toegekend vanuit Provincie Limburg. Het bestek voor de haalbaarheidsstudie werd in februari 2024 gelanceerd, opdat een studiebureau kan aangesteld worden om de haalbaarheid van bovenstaand project te onderzoeken.

Sint-Annakerk Aldeneik: Voor de parochiekerk te Aldeneik wordt er gestreefd naar een bestemming waarbij cultuur en toerisme in een authentieke setting centraal staat. De Sint-Annakerk omarmt al sedert meerdere jaren – mits die stroken met de waardigheid van het kerkgebouw – de inrichting van socio-culturele initiatieven (lezingen, concerten). Er is hiervoor een nauwe samenwerking mogelijk met onder andere de Stedelijke Academie voor Kunsten Maaseik, het Cultureel Centrum Achterolmen en Jeugd en Muziek Maaseik vzw. In

samenspraak met het kerkbestuur en Stad Maaseik werd er eind 2023 een bruikleenovereenkomst opgesteld, die vanaf 2024 door het kerkbestuur gebruikt wordt om – mits de betaling van een billijke vergoeding – culturele en toeristische privé-initiatieven mogelijk te maken in het kerkgebouw. Het aantal georganiseerde culturele en toeristische initiatieven blijft echter beperkt. Een verdere uitbouw van de nevenactiviteiten is aan de orde, maar wordt enigszins belemmerd door het feit dat de eredienst (bijv. een uitvaartdienst) principieel steeds voorrang krijgt op een nevenactiviteit (cfr. bruikleenovereenkomst), waardoor last-minute annulaties mogelijk zijn. De piste van een nevenbestemming in de pastorie en pastoretuin (met een commerciële insteek) dient ook verder opgevolgd te worden.

Sint-Lambertuskerk Neeroeteren: Voor de Sint-Lambertuskerk is er noch een herbestemming noch een nevenbestemming aan de orde. Het kerkgebouw zal louter voor de eredienstenfunctie gebruikt worden. De stad Maaseik wenst de directe omgeving op te waarderen en te zorgen voor een mooiere buurt maar door de diffuse eigendomstoestanden is samenwerking en goedkeuring van andere eigenaars nodig.

Sint-Gertrudiskerk Heppeneert: De parochiekerk Sint-Gertrudis te Heppeneert blijft behouden als hoofdkerk en bedevaartsoord. Herbestemming of nevenbestemming is niet aan de orde.

Sint-Dionysiuskerk Opoeteren: De samenvoeging van de kerkbesturen van Sint-Dionysius te Opoeteren en Sint-Donatus te Dorne wordt in 2024 opgestart, waarbij de Sint-Dionysiuskerk zal fungeren als kerk met liturgische functie inclusief een mogelijke nevenbestemming. Binnen de laatstgenoemde kerk zijn er echter renovatiewerkzaamheden (o.a. aan het dakgebinte) nodig, teneinde een duurzame instandhouding van de liturgische functie en een nevenbestemming mogelijk te maken. Tijdens een overlegmoment in januari 2024 met beide kerkfabrieken, het Bisdom en Stad Maaseik werd afgesproken dat de kostprijs van de renovatiewerkzaamheden geraamd zal worden via een externe studie over de staat van het dak (priemtesten). De noodzakelijke investeringen hangen uiteraard samen met de valorisatie van het gebouw via minstens een nevenfunctie. De visievorming omtrent de nevenfunctie bevindt zich momenteel nog in een beginstadium. Voor de Sint-Dionysiuskerk kan er eveneens een haalbaarheidsstudie opgezet worden, maar hieromtrent werd vooralsnog geen actie ondernomen door het kerkbestuur.

Sint-Laurentiuskerk Wurfeld: De opheffing van de parochie Sint-Laurentius Wurfeld en de samenvoeging met de parochie van Sint-Catharina Maaseik werd in 2023 afgerond. Stad Maaseik zal in 2024 een traject opstarten met de samengevoegde kerkfabriek om tot een herbestemming van het kerkgebouw te komen. Er zal in samenspraak met het lokaal bestuur en het bisdom een concessie- en/of verkoopleidraad opgesteld worden waarbij het kerkgebouw kan vermarkt worden, zodat de herbestemming gefinaliseerd kan worden.

OLV Hulp der Christenen Waterloo: De opheffing van de parochie O.L.V.-Hulp der Christenen en de samenvoeging met de parochie van Sint-Lambertus te Neeroeteren werd in 2023 afgerond. Het kerkbestuur onderzoekt momenteel de verschillende alternatieve projectinvullingen van de site van de kerk, dat in woongebied valt. Een mogelijke afbraak van de kerk wordt bemoeilijkt door het feit dat deze geografisch grenst aan Zaal Eendracht (in eigendom van kerkfabriek Sint-Lambertus). In maart 2024 vond er een overleg plaats tussen de stad en de samengevoegde kerkfabrieken (Neeroeteren en Waterloo) om verdere afspraken te maken rond de invulling van de kerk-site. De bisschop van Hasselt zal de herbestemming goedkeuren als er een volwaardig alternatief op tafel ligt.

Sint-Donatuskerk Dorne: De opheffing van de parochie Sint-Donatus en de samenvoeging met de parochie van Sint-Dionysius zal in 2024 opgestart worden. De parochiekerk in Dorne zal herbestemd worden. Er werden voorlopig nog geen concrete voorstellen gedaan betreffende een eventuele herbestemming. Na het overleg tussen de samengevoegde kerkraad (Opoeteren, Dorne), het Bisdome en Stad Maaseik in januari 2024 werd afgesproken dat een liturgische functie binnen de Sint-Donatuskerk niet wenselijk is, ongeacht de haalbaarheid van een blijvende liturgische functie in de Sint-Dionysiuskerk. Indien de instandhouding van een liturgische dienst binnen de Sint-Dionysiuskerk niet haalbaar blijkt (zie eerder), dan adviseert het Bisdome om de kerk te Neeroeteren te laten fungeren als uitvalsbasis. Ook voor de Sint-Donatuskerk blijft het mogelijk om de nodige Vlaamse en Limburgse subsidies aan te vragen voor een haalbaarheidsstudie omtrent een herbestemming.

Sint-Jozefkerk Voorshoven: In de voormalige Sint-Jozefkerk te Voorshoven vinden geen vieringen meer plaats. De kerk is sedert 2019 onttrokken aan de eredienst en de parochies van Neeroeteren en Voorshoven werden bij Ministerieel Besluit van 13/07/2020 samengevoegd. De herbestemming van het kerkgebouw is ondertussen afgerond: het kerkgebouw wordt momenteel dankbaar gebruikt door Basisschool De Oogappel van Voorshoven.

7. BESLUIT

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien er wijzigingen moeten aangebracht worden, worden deze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop van Hasselt en door de gemeenteraad.

Toekomst

Vanaf 1 januari 2025 is een nieuwe regelgeving in werking getreden waarbij elke gemeente over een actueel kerkenbeleidsplan moet beschikken. Dit is bepaald in het artikel 33/2 van het erediensdecreet van 7 mei 2004. Actueel betekent dat bij indiening van de meerjarenplanning van de kerkfabrieken (uiterlijk juni 2025), het kerkenbeleidsplan niet ouder is dan zes maanden. Het bestaande kerkenbeleidsplan dient bij de start van elke nieuwe bestuursperiode (begin 2025) bijgevolg verplicht geactualiseerd (of herbevestigd) te worden. Het plan moet gekoppeld worden aan de meerjarenplannen die de (centrale) kerkbesturen moeten opmaken in de eerste helft van het jaar na de lokale verkiezingen.

Addendum

Naar aanleiding van een overleg Centraal Kerkbestuur en gemeentelijk afgevaardigden op 04.04.2025 werd afgesproken om volgende clause expliciet toe te voegen aan het origineel Kerkenbeleidsplan van 19.08.2024: *Alle Kerkfabrieken, met expliciete vermelding van de kerkfabriek van Aldeneik, engageren zich om de haalbaarheid van de pistes opgesomd in dit Kerkenbeleidsplan te onderzoeken en desgevallend mee te ondersteunen.*